TERENTIU

EUNUCUL

Comedie în cinci acte

PERSONAJELE

DEMEA sau LACHES, *tatăl lui Phaedria şi al lui Chaerea*
PHAEDRIA, *un tînăr*
CHAEREA, *fratele lui Phaedria*
CHREMES, *un tînăr*
ANTIPHO, *prietenul lui Chaerea*
THAIS, *curtezană*
THRASO, *un militar*
GNATHO, *parazitul lui Thraso*
PARMENO, *sclavul lui Phaedria*
SANGA, *sclavul lui Thraso*
PYTHIA, DORIA } *sclavele Thaisei*
DORUS, *un eunuc*
SOPHRONA, *doică*

PERSONAJE MUTE

PAMPHILA, *sclavă, iubită de Chaerea şi recunoscută la sfîrşit cetăţeană a Atenei*
STRATO
SYRISCUS
SANNIO
DONAX

Acţiunea se petrece la Atena

PROLOGUL

De-o fi vreun om ce tinde să placă celor vrednici
Sau lumii-ntregi şi nu vrea pe nimeni să jignească —
Poetul, drept vă spune, se numără-ntre-aceştia.
Iar dacă e vreunul ce s-ar simţi lovit,
Să ştie că acesta-i
„Răspunsul", nu atacul, căci el a atacat;
Rău tălmăcind, mai jalnic scriind, din giuvaeruri
În greacă, piese proaste alcătui-n latină.
Fantoma lui Menandru [1]-a stîlcit-o nu demult,
Iar în *Comoara*-l pune pe-acela, tocmai, cărui
Comoara i s-ar cere, s-o ceară pentru sine,
Nainte să ne-arate cum a ajuns a lui,
Şi nici cum a dosit-o la taică-su-n mormînt.
Să nu întindă coarda şi nu cumva să spună:
„Ei, am scăpat; nu are cu ce să mă lovească!"
Să ştie că se-nşală, şi, deci, să nu m-aţîţe;
Mai am şi alte lucruri, dar le amîn o vreme.

---

[1] Vestit autor grec de comedie (secolele IV—III î.e.n.), Menandru a fost principalul reprezentant al aşa-numitei comedii noi. Subiectele pieselor sale — Terenţiu citează cîteva titluri — au fost utilizate de poeţii comici latini.

Ci dacă iar m-atacă, îndată-am să-l descopăr
Şi n-o să-mi fie milă.
Cît despre-această piesă :
Menandru — *Eunucul*, edilii [1] cumpărînd-o,
Cum face el, cum drege, ia parte la spectacol.
Dar cînd vin magistraţii şi noi începem jocul,
Pretinde că-autorul n-ar fi poet, ci hoţ,
Că-n piesa ce-o prezintă nu-i nici o vorbă-a lui ;
Că din *Lăudărosul* lui Naevius [2] şi-o veche
De Plaut comedie a luat şi parazitul
Şi militarul. Dacă e-o crimă, fără voie
Poetul a comis-o, căci n-a gîndit să fure.
Voi înşivă prileju-l aveţi să vă daţi seama.
Lăudărosul însă e-al lui Menandru : are
Un militar ridicol şi-un chip de parazit
Lăudăros ; poetul e-a-mprumutat nu neagă
Aceste personaje în *Eunucul* său
Din teatrul grec ; dar piesa că o ştia tradusă
În latineşte, asta el neagă cu tărie.
De nu se împrumută eroi de pe la alţii,
Ce se mai poate scrie azi despre sclavi zeloşi,
Sau de femei cinstite, de curtezane hoaţe,
De-un parazit prea lacom, un militar ridicol,
Odrasle presupuse, bătrîni de sclavi trădaţi [3],

---

[1] Edilii erau, în vechea republică romană, demnitari aleşi. Ei controlau diferite sectoare ale administraţiei romane. Organizau şi reprezentaţiile dramatice.

[2] Unul dintre primii poeţi romani (secolul al III-lea î.e.n.). A scris o epopee, o serie de tragedii şi treizeci de comedii.

[3] Terenţiu menţionează aici o serie de personaje uzitate în toate comediile antice, în special în comedia nouă a grecilor şi în comedia romană. El nu echivalează originalitatea cu înnoirea integrală a subiectului şi crearea de situaţii complet noi. Nu afirmă însă că ar traduce literal piesele greceşti, şi presupune de la sine înţeleasă făurirea de noi comedii cu unele elemente împrumutate teatrului grec.

Iubire, gelozie și ură ? Mai pe scurt :
Azi nu găsești o vorbă ce nu s-a spus de mult.
E bine să cunoașteți și chiar să recunoașteți
Că din cei vechi au dreptul cei noi să se inspire.
De-aceea ascultare și liniște vă cerem,
Să faceți cunoștință cu *Eunucul* nostru.

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

PHAEDRIA, PARMENO

PHAEDRIA

Ah, ce să fac ? Chiar dacă ea însăşi mă poftește,
Să nu mă duc ? Să nu fiu în stare să resping
Jignirile acestei ființe ? Mă alungă ;
Mă cheamă. Să mă-nduplec ?... Nu, să mă şi implore !
Pe Hercul [1], ar fi straşnic să faci ceea ce spui !
Dar dacă pleci pe drumul acesta, să fii tare,
Altfel veni-va ziua cînd nu mai poți să-nduri,
Şi-ai să-i alergi pe urme-nainte de-mpăcare,
Dezvăluindu-ți toată iubirea, slăbiciunea :
Şi-atunci pierdut eşti ; rîde că te-a văzut robit.
Deci te gîndeşte bine, cît încă mai e timp...

PARMENO

Stăpîne ! Tot ce n-are raţiune şi măsură
Nu poate fi tratat cu raţiune, nici măsură.
Iubirea-i ghem de certuri, respingeri, bănuieli,
Înşelătoare linişti, războaie şi iarăşi pace.
Tu legilor raţiunii de crezi că poți supune
Atît de schimbătoare tocmeli, vei izbuti
Doar dacă te încumeți cu bunul-simț să lupți.
Tot ceea ce mînia te-ndeamnă-acum să spui :
„Eu să... Cînd ea... Ea, care nu mă... Ei bine, lasă !

[1] Traduce exact pe *Hercle* din latină, exclamație des folosită la romani, mai ales de bărbați.

Aleg mai bine moartea! Arăt că sînt bărbat!"
O lacrimă, pe Hercle! doar una, mincinoasă,
Pe care-abia o stoarce frecîndu-se la ochi,
Mînia ţi-o va stinge, şi-ai să te-acuzi tot tu,
Şi-ai să-i cerşeşti iertarea.

PHAEDRIA

Ah, ce ticăloşie!
Acum văd ce vicleană-i, şi eu — cît sînt de plîns!
Mi-e scîrbă, dar mă mistui de dragul ei; văd, simt
Că sînt pierdut, şi nu ştiu ce cale să aleg!

PARMENO

Ce cale? Numai una: să te răscumperi ieftin;
Şi dacă n-ai scăpare aşa, dă preţ mai mare,
Şi scapi de zbucium.

PHAEDRIA

Asta mă-nveţi?

PARMENO

Dacă ai minte.
Nu mai spori necazul ce-l naşte-ades iubirea,
Iar dacă tot se iscă, încearcă să-l înduri
Ca un bărbat. Dar iată pieirea-averii noastre!
Noi semănăm, iar dînsa mereu culege rodul.

SCENA II

THAIS, PHAEDRIA, PARMENO

THAIS

(aparte)

Ah, cît mă tem, sărmana, că Phaedria de ieri
S-a supărat, cînd uşa închisă mi-a găsit-o,
Şi crede ce nu este!

PHAEDRIA

Ah, Parmeno, cum tremur!
Doar am zărit-o, iată, şi tremur tot.

PARMENO

Curaj!
De foc doar să te-apropii, şi te-ncălzeşti prea mult.

THAIS

Ce glas aud? Ah, tu eşti, iubitul meu, aici?
La uşă stai? Nu intri de-a dreptul?

PARMENO

(încet)

Să nu sufli
O vorbă de jignirea aceea!

THAIS

Nu-mi răspunzi?

PHAEDRIA

Îmi ţii deschisă uşa mereu, şi nici nu-l bucuri
Cu-a ta îngăduinţă pe altul?

THAIS

Lasă asta.

PHAEDRIA

Să *las*? O, Thais, Thais, de ce nu te iubesc
Atît de cu măsură cum mă iubeşti şi tu,
Sau tu de ce nu suferi cît sufăr eu de mult,
Sau, în sfîrşit, de ce nu-s nesimţitor la fapta-ţi?

THAIS

Prea mult te zbuciumi, dragul meu Phaedria! Pe Pollux[1],
Te-am izgonit nu pentru că aş iubi vreun altul;
Dar ce-am făcut, mă crede că trebuia să fac.

[1] Pollux era fiul legendar al Ledei, regina Spartei, şi al lui Iupiter. Împreună cu fratele său muritor, Castor, fiu al

PARMENO

Sărmana, din iubire l-a dat pe uşă-afară!

THAIS

Tu, Parmeno, ai face-o? Destul!

(Către Phaedria.)

Te rog, ascultă

De ce-am trimis la tine să vii.

PHAEDRIA

Ascult.

THAIS

Dar spune-mi:

Să tacă ştie sclavul?

PARMENO

Eu? Da. Cu-o învoială:

Cînd aflu adevărul adevărat, şi numai
De-acesta să n-ajungă la alţii mă-ngrijesc;
Dar basme, vorbe goale, minciuni — le scap pe toate.
Atunci sînt coş cu găuri: pe orice parte curg.
Deci, ca să-mi ferec limba, zi numai adevărul.

THAIS

Era din Samos[1] mama; ea locuia în Rhodos[2]...;

PARMENO

Pot s-o păstrez.

Ledei şi al lui Tyndareus, forma cuplul Dioscurilor, îndrăgit în mod deosebit de antici, care îi venerau pe cei doi fraţi ca pe nişte zei. În seama Dioscurilor se puneau tot felul de isprăvi strălucite. „Pe Pollux!" sau: „Pe Castor!" era exclamaţia predilectă a femeilor romane.

[1—2] Insule din Marea Egee.

THAIS

Acolo, un vechi negustător
I-a dăruit pe vremea aceea o fetiță,
Din Atica[1] răpită.

PHAEDRIA

O cetățeană ?

THAIS

Cred,
Dar nu știu bine. Tatăl și mama după nume
Și-i cunoștea, nu însă și patria pierdută.
De-altfel era prea mică să dea vreo lămurire.
Zicea negustătorul c-au pomenit piratii
De Sunium[2], de pe-acolo pesemne-or fi răpit-o.
Deci mama a luat-o, de grijă i-a purtat,
Și a crescut-o-ntocmai ca pe copilul ei ;
Aproape toată lumea credea că mi-este soră.
Eu pîn-aici venit-am cu un străin, prieten
De-atunci — și nimeni altul — ce mi-a lăsat averea-i.

PARMENO

Minciună : o să-mi scape !

THAIS

De ce ?

PARMENO

N-ai fi tu însăți
Avînd doar un ibovnic, și-apoi ți-au dat și alții ;
Averea ta, în parte,-i de la stăpînul meu.

THAIS

Așa e. Dar dă-mi pace să-ajung pînă la capăt.
Pe urmă, militarul, îndrăgostit de mine,

[1] Peninsulă din Grecia, în care se află orașul Atena.
[2] Promontoriu și oraș din Atica.

Spre Caria[1] pornește. Pe-atunci te-am cunoscut,
Și știi ce simțăminte alese ți-am purtat,
Cum tainele-mi, pe toate, ți le-am destăinuit.

PHAEDRIA

Pe-aceasta n-o reține nici el!

PARMENO

Ah, mai e vorbă?!

THAIS

Te rog, ascultă. Mama de-un timp s-a prăpădit;
Iar fratele ei, lacom după avere foarte,
Văzînd copila binefăcută, o mîndrețe,
Cîntînd și la citară, îi pune preț îndată
Și-o vinde. Întîmplarea voi ca militarul
S-o cumpere, cu gîndul să mi-o aducă mie,
Ce nu știam isprava, căci nimeni nu mi-a spus-o.
S-a-ntors aici. Și-acuma, simțind că eu înclin
Spre tine, cată pricini, mereu, să nu mi-o deie:
De-ar fi mai sigur, zice, că n-ar avea rival,
Și dacă nu s-ar teme că, după ce o capăt,
Am să-l alung cu scîrbă, mi-ar dărui-o-ndată;
Nu s-ar codi. Eu, totuși, înclin mai mult să-l bănui
Îndrăgostit de fată.

PHAEDRIA

Nu-i și-altceva la mijloc?

THAIS

Nimic; o știu prea bine. Dar, Phaedria, temeiuri
Am și mai multe-acuma s-o smulg din gheara lui:
Ea, pentru toți, mi-e soră; de-aceea-aș vrea s-o dărui
Familiei pierdute. Sînt singură și n-am
Nici rude, n-am pe nimeni, și bucuroasă-aș fi
Cu-această faptă bună să-mi fac cîțiva prieteni.

[1] Regiune din Asia Mică.

Ajută-mă, tu însuți izbinda înlesnindu-mi.
Îngăduie-mi de astăzi o vreme să-l prefer
Pe militaru-acela... Dar nu-mi răspunzi?

PHAEDRIA

Perfido!
Murdarei tale fapte vrei să-i mai dau răspuns?

PARMENO

Curaj! E foarte bine! Te superi: ești bărbat!

PHAEDRIA

Tu crezi că nu știu unde țintești! „A fost răpită
O fată, și-a crescut-o chiar mama, și-mi era
Ca soră; vreau s-o aflu, s-o dărui alor săi..."
Și încheierea-acestor frumoase vorbe este
Că mă alungi, și-n locu-mi îl chemi pe el! De ce?
Că ți-e mai drag ca mine, și teamă ți-e că fata
Ce ți-a adus-o poate ți-l fură — și-i om darnic!

THAIS

Eu să mă tem?

PHAEDRIA

Sînt sigur! Dar spune-mi, numai el
Îți face oare daruri? Ți s-a părut vreodată
Că dărnicia-mi față de tine a secat?
Mi-ai spus c-ai vrea o sclavă din Etiopia[1] chiar,
Și n-am lăsat și treburi și tot, să-ți caut una?
Un eunuc, pe urmă, ai spus c-ai vrea, cum numai
Reginele-au în seamă; și iarăși ți-am găsit.
Ieri douăzeci de mine[2] am dat pe amîndoi.
Cu tot disprețul care mi-l porți, eu nu te uit;
Și iată, vai, răsplata!

[1] Sclavele etiopiene erau foarte căutate în antichitate.
[2] Mina (grec. *mna*) era o monedă utilizată în Grecia antică. O mină echivala cu 100 de drahme și reprezenta o valoare destul de mare.

THAIS

Cum, Phaedria, ce-i asta ?
Aş vrea să smulg copila din mîna lui, şi-acesta-i
Mijlocul cel mai sigur şi mai uşor ; dar dacă
Aşa te pierd pe tine, fac numai cum ţi-e voia.

PHAEDRIA

De-aş crede că sînt vorbe din inimă rostite :
„Dar dacă-aşa pe tine te pierd" ! Şi de-aş mai crede
Că sînt adevărate, aş îndura orice.

PARMENO

(aparte)

Ah, şoväie, de-o vorbă învins, şi cît de iute !

THAIS

Cum, nu-ţi vorbesc eu ţie din inimă ? Să-mi spui
Cînd mi-ai cerut vreun lucru şi nu te-am ascultat ?
Şi-acum eu să nu capăt din parte-ţi două zile,
Atît, doar două zile ?

PHAEDRIA

O, de-ar fi numai două !
Să nu se schimbe însă în douăzeci de zile !

THAIS

Nu, nu mai mult de două, sau...

PHAEDRIA

Sau nu vreau de fel !

THAIS

Nici n-o să fie ; haide, încuviinţează.

PHAEDRIA

Iată :
Mereu îţi fac pe vrere.

THAIS

Cît te iubesc !

PHAEDRIA

Mă duc
La țară două zile, să mor de plictiseală.
Mi-e hotărîrea luată ; fac cum dorește Thais!
Tu, Parmeno, ai grijă, du-i sclavii.

PARMENO

Negreșit.

PHAEDRIA

Cu bine, două zile!

THAIS

Cu bine, dragul meu.
Nu-mi spui, la despărțire, nimic?

PHAEDRIA

Ce să-ți mai spun?
Cu militaru-alături, să-i stai mereu departe ;
Iubește-mă, zi, noapte, regretă-mă din suflet,
Visează-mă și-așteaptă, gîndește-te la mine,
Să-ți fiu speranța, dorul, să fii cu mine una ;
Iubirea să mi-o dărui, cum eu pe-a mea ți-am dat-o.

(Iese.)

THAIS

(singură)

Cît sînt de necăjită! El nu se-ncrede-n mine,
Și după celelalte femei mă prețuiește.
Dar pot să jur, cu mîna pe inimă, ce știu :
Că n-a fost în cuvîntu-mi nici o-nșelătorie,
Și nu iubesc pe nimeni mai mult decît pe dînsul.
Tot ce-am făcut e numai din pricina acelei
Copile ; căci se poate chiar astăzi să-l descopăr
Pe frate-său, un chipeș flăcău de neam ales.
Mi-a dat făgăduială că trece să mă vadă.
Să mă întorc degrabă acasă, să-l aștept.

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

PHAEDRIA, PARMENO

PHAEDRIA

Să duci la Thais sclavii-aceia.

PARMENO

Îi duc, stăpîne.

PHAEDRIA

Mai degrabă.

PARMENO

Îndată.

PHAEDRIA

Chiar acum.

PARMENO

Îndată.

PHAEDRIA

Vrei să-ţi repet cum ai să faci ?

PARMENO

Ei, parcă ce ispravă mare !
Hm, Phaedria, nu ai să afli ceva în loc atît de lesne
Pe cît de lesne pierzi acuma !

PHAEDRIA

Pierd mult mai mult : pe mine însumi.
Dar nu te necăji din asta.

PARMENO

De loc ; voi împlini porunca.
Nu ai şi altceva să-mi spui ?

PHAEDRIA

Cu meşteşug slăveşte-mi darul, cum te pricepi, şi-alungă-acel
Rival, cum te pricepi.

PARMENO

Ah, eu
Şi singur mă gîndeam la asta !

PHAEDRIA

Eu plec, şi-am să rămîn la ţară.

PARMENO

E foarte bine.

PHAEDRIA

Dar, ascultă...

PARMENO

Ce vrei ?

PHAEDRIA

Tu crezi că pot să rabd,
Că am tărie mai-nainte să nu mă-ntorc ?

PARMENO

Pe Hercle, nu !
Ori vii îndată, ori vii mîine în zori, adus de insomnie.

PHAEDRIA

Am să muncesc, sleindu-mi trupul, şi fără voie am să dorm.

PARMENO

Somn chinuit — mai rău te frînge.

PHAEDRIA

Ah, Parmeno, acum vorbeşti
Ca să nu taci! Dar vreau, pe Hercle, să mă dezbar de slăbiciune!
Cum, fără ea, la o nevoie, nu pot rămîne şi trei zile?

PARMENO

Oho, trei zile-ntregi?! Ia seama!

PHAEDRIA

Mi-e hotărîrea neclintită!

(Iese.)

PARMENO

(singur)

Zei milostivi, ce boală-i asta? Să schimbe dragostea-ntr-atît
Un om, de nu-l mai poţi cunoaşte! Şi nimeni n-a fost mai puţin
Nesăbuit, n-avea mai multă măsură şi bun-simţ ca dînsul!
Dar cine vine? A, fireşte că-l ştiu! E Gnatho, parazitul
Acelui militar. Aduce o sclavă tînără în dar.
Oh, oh! Ce mîndră frumuseţe! Şi eu, cu eunucul chel
Şi gîrbov, arăta-voi jalnic. Pe Thais chiar o-ntrece sclava!

SCENA II

PARMENO, GNATHO

GNATHO

(încet)

O, zei, ce preţ au unii oameni pe lîngă alţii! Cum s-alege
Un prost de un deştept! Şi iată de ce îmi vine asta-n minte.
Azi, la sosire, dau cu ochii de un compatriot, ca mine
Petrecăreţ, ce, mie-aşijderi, întreg avutul îşi tocase:

Slab, jigărit îl văd, în zdrențe, dezgustător, murdar, bătîn.
L-întreb: „Ce umbli-n halul ăsta?" „Mi-am risipit averea-ntreagă.
Și ce-am ajuns! Toți cunoscuții și prietenii m-au părăsit."
Atunci cu mine îl asemui. „Și ce e, minte seacă?-i zic.
De-ai risipit averea,-nseamnă să nu-ncerci calea de-ndreptare?
Cu ea ți-ai risipit și mintea? Sînt eu de viță mai aleasă?
Și ce culoare am, ce straie curate, trup îndestulat!
Am tot, chiar dacă n-am nimica; lipsit de toate, nu duc lipsuri."
„Sînt prăpădit că nu știu face pe măscăriciul, nici nu vreau
Să-ndur bătăi." „Cum? Crezi că astfel o scoți la capăt? Te înșeli.
Adevărat e că pe vremuri așa au dus-o paraziții;
Dar cum se trage azi pe sfoară am născocit o artă nouă.
Vor unii cei dintîi să fie în toate cele, și nu sînt:
De ei mă prind, și nu-mi bat capul să-i fac de glumele-mi să rîdă,
Ci rîd în hohote eu însumi și mă uimesc de geniul lor.
Îi laud orice zic; defaimă ce ieri-nălțau în slăvi — îi laud.
Ei neagă: neg și eu; afirmă: afirm; pe scurt, mă-ndrumă legea
De-a spune da la toate; numai așa se face treabă astăzi."[1]

PARMENO

(aparte)

Pe Hercul, iscusit e! Ăsta, din nătărău, smintit ar scoate.

---

[1] Parazitismul la care se referă Terențiu se dezvoltă în noile condiții sociale create la Roma în urma extinderii puterii ei în bazinul mediteranean și mai ales în Orient. La Terențiu, ca și la Plaut, parazitul apare ca apendice al soldatului întors din răsărit, înfumurat, dar și îmbogățit. În istoria literaturii latine acest monolog al lui Gnatho este considerat cel mai reprezentativ din comedia latină pentru a defini tipul parazitului și condițiile în care se dezvolta el.

GNATHO

Şi tot vorbind aşa, ajungem în piaţă, unde-mi ies în cale
Şi mă întîmpină cu zarvă neguţătorii, măcelarii,
Pescarii, vînătorii, oameni ce-au cîştigat pe urma mea
Cînd aveam aur, şi cîştigă şi-acum, cînd nu mai am nimic ;
Îmi dau bineţe, mă invită la masă, veseli c-am venit.
Cînd vede bietul maţe-goale de cîtă glorie mă bucur
Şi cît de lesne trec prin viaţă, cu foc mă roagă să-i îngădui
Din ştiinţa mea să se adape — şi l-am primit la mine-n tagmă.
Căci tot aşa cum filozofii iau nume de la şeful lor,
Vreau paraziţii să se cheme, odată, gnathonicieni.

PARMENO

(aparte)

Vezi unde duce lenea, traiul plătit de alţii !

GNATHO

Trăncănesc —
Şi n-am dus fata, nici pe Thais la cină încă n-am poftit-o !
Da-l văd pe Parmeno, pe sclavul potrivnicului, amărît,
La uşa Thaisei cum şade : semn că-şi pierd vremea-n aşteptări.
Să-mi rîd puţin de secătură.

PARMENO

(aparte)

Ei cred c-o prind în laţ pe Thais
Cu darul lor.

GNATHO

Cu toată cinstea pe Parmeno-l salută Gnatho !
Ce faci, iubitul meu prieten ?

PARMENO

Stau pe picioare.

GNATHO

Văd prea bine.

Dar nu te supără vreun lucru pe-aici?

PARMENO

Doar tu.

GNATHO

O cred. Şi altul?

PARMENO

De ce?

GNATHO

Pari trist.

PARMENO

Nici pomeneală!

GNATHO

Se poate!

(Arătîndu-i fata.)

Şi de marfa noastră

Ce zici?

PARMENO

Pe Hercle, nu-i urîtă!

GNATHO

(aparte)

Turbează!

PARMENO

(aparte)

Se înşală-amarnic!

GNATHO

Dar crezi că o s-o-nşînte darul pe Thais?

PARMENO

Şi pe noi gîndeşti
C-o să ne-alunge? Orice lucru la vremea lui, adù-ţi aminte!

GNATHO

Sărmane Parmeno, repaos pe şase luni ţi-oi rostui;
Nu mai alergi de colo-colo, nu-ţi mai pierzi nopţile veghind.
Te bucuri, nu?

PARMENO

Eu?!

GNATHO

Àstfel caut amicii să-mi ajut.

PARMENO

Frumos!

GNATHO

Dar parcă te reţin: vreo treabă aveai cumva în altă parte?

PARMENO

Niciunde.

GNATHO

Fă-mi atunci plăcerea şi-ngăduie-mi să intru-n casa Thaisei.

PARMENO

(aparte)

Intră! Azi ţi-e uşa deschisă, pentru că-i duci sclava.

GNATHO

(intrînd la Thais)

Să-ţi chem pe cineva dinnuntru?

PARMENO

(aparte)

Aşteaptă numai două zile.
Azi te mîndreşti că doar c-un deget poţi să deschizi această uşă,
Dar mîine-ţi jur că-n ea vei bate zadarnic, chiar şi cu piciorul.

GNATHO

(ieşind de la Thais)

Cum, Parmeno, eşti tot acolo? Sau pus de pază-ai fost s-o-mpiedici
Prin vicleşug să nu-i ajungă vreo slovă de la militar?

PARMENO

Măiestru zis! Ca tot ce-neîntă cu-adevărat pe militar.
Dar ce e asta? Văd că vine-al stăpînului fecior mai mic!
Mă mir c-a părăsit Pireul[1] chiar astăzi, cînd era de strajă.[2]
Nu-i fără rost. Şi vine-n fugă, şi caută-mprejur cu ochii.

SCENA III

CHAEREA, PARMENO

CHAEREA

Sînt disperat!
Pierdută e, şi eu de-asemeni, fiindc-am pierdut-o din privire!
Und' s-o găsesc? Pe und' s-o caut? Pe cin' să-ntreb? Ce drum s-apuc?
Mi-a mai rămas doar o speranţă: că unde-i, nu stă mult ascunsă.

[1] Port la mare al oraşului Atena.
[2] Tînărul Chaerea, fiul cel mai mic al stăpînului lui Parmeno, îşi făcea serviciul militar. Tinerii atenieni (efebii) îşi făceau serviciul militar la vîrsta adolescenţei.

O, chip minune! Celelalte femei din suflet mi se șterg.
De nurii lor de rînd mi-e scîrbă.

PARMENO

Iată-l acum pe celălalt!
Îndrugă-ntr-una de iubire. Sărman, nefericit bătrîn!
Dac-a intrat în focul ăsta,
Atunci a fost cu cel mai mare un joc pe lîngă nebunia
Ce-o să-l apuce pe mezin.

CHAEREA

Zei și zeițe, blestemați-l pe cel ce m-a oprit în cale,
Ca și pe mine, care-atîta am zăbovit la vorba lui!
A, Parmeno, tu? Salve!

PARMENO

Salve! De ce ești trist și agitat?
De unde vii?

CHAEREA

Nu știu de unde, pe Hercle! nici unde mă duc.
Atîta mi-am ieșit din fire.

PARMENO

Dar ce-ai pățit?

CHAEREA

Iubesc!

PARMENO

Vai!

CHAEREA

Astăzi e timpul să-mi arăți ce poți.
Doar știi cînd ți-aduceam în taină, în cămăruța alor tăi,
Ce rostuiam de-ale mîncării, de cîte ori mi-ai zis: „Chaerea,
Găsește-ți tu o fetișcană, și ai să vezi la ce sînt bun!"

PARMENO

Tu ești smintit!

CHAEREA

Pe Hercul, este găsită: ține-ți dar cuvîntul!
E vrednică pricina asta priceperea să ți-o desfășuri!

E-o fată nu ca ale noastre, a' căror mâne le coboară
Anume umerii, iar pieptul li-l string, să pară subțirele;
Spun trupeşei că e-ndopată şi-ncep să-i dea pe sponci mâncare,
Şi cât de bună-i e natura, curînd ajunge ca un fus.
Dar le iubim!

PARMENO

A ta cum este?

CHAEREA

O rară frumusețe

PARMENO

Oare?

CHAEREA

Culoarea, corpul — o minune.

PARMENO

Ce vîrstă?

CHAEREA

Şaisprezece ani.

PARMENO

E ca o floare.

CHAEREA

Ah, ajută-mi să fie-a mea, prin iscusință,
De bunăvoie sau cu sila, oricum, a mea să fie doar!

PARMENO

A cui e?

CHAEREA

Nu ştiu, jur!

PARMENO

De unde-i?

CHAEREA

Nu ştiu nici asta!

PARMENO

Unde şade ?

CHAEREA

Habar nu am!

PARMENO

Unde-ai văzut-o ?

CHAEREA

Pe stradă.

PARMENO

Cum de ai pierdut-o ?

CHAEREA

De-aceea, tocmai, adineauri tot blestemam venind încoace.
Mi-nchipui că nu-i om în lume de care buna întîmplare
Mai mult să fugă ca de mine.

PARMENO

Şi care e nenorocirea ?

CHAEREA

Turbez !

PARMENO

Ce s-a-ntîmplat ?

CHAEREA

Ah, ce ?
Îl ştii pe-Archidemide, văr tatii şi prieten ?

PARMENO

Cum nu ?

CHAEREA

Îmi iese-n cale pe cînd o urmăream...

PARMENO

O, ce-ntîmplare tristă !

CHAEREA

Nu, zi-i : cumplită soartă !
Căci întîmplare tristă nu-mi sună potrivit.
Pot, Parmeno, cu mîna pe inimă să-ți jur
Că nu-l mai întîlnisem de șase-șapte luni ;
Și-l văd cînd nu-i duc dorul și nu am încotro.
Nu ți se pare straniu ? Ce zici ?

PARMENO

Într-adevăr.

CHAEREA

Mă vede de departe, aleargă după mine,
Icnind, firav și gîrbov, cu buza atîmîndu-i.
„Hei ! strigă. Stai, Chaerea ! N-auzi ?" Și mă opresc.
„Știi tu ce vreau ?" „Zi-i." „Mîine mă duc la judecată."
„Ei bine, și ?" „Vestește-l pe tatăl tău să vie
De dimineață, mîine, procesul să-mi susțină."
Și-așa, un ceas îmi toacă. Îi spun c-aș vrea să plec,
Abia-mi răspunde : „Du-te". Alerg. Și încă pot
S-o mai zăresc pe fată cum tocmai o apucă
Pe strada noastră.

PARMENO

(aparte)

Pare chiar fata care-a fost
Vecinei dăruită.

CHAEREA

Dar cînd ajung, pierise.

PARMENO

Și nu era copila de cineva-nsoțită ?

CHAEREA

De-un parazit și-o sclavă.

PARMENO

(aparte)

Chiar ea, desigur!

(Tare.)

Uit-o!

E-o treabă încheiată.

CHAEREA

Pesemne aiurezi.

PARMENO

Ba nu, de loc.

CHAEREA

Știi cine-i? Sau poate ai văzut-o?

Hai, spune!

PARMENO

Am văzut-o, știu cine-i, știu și unde-i.

CHAEREA

Cum, dragul meu, știi cine-i? Știi chiar și unde șade?

PARMENO

Aici, la curtezana Thais; i-a fost adusă ei în dar.

CHAEREA

Ce bogătan îi face astfel de daruri?

PARMENO

Militarul Thraso,

Rival lui Phaedria.

CHAEREA

Nu-i merge prea bine, cred, lui frate-meu.

PARMENO

De-ai ști ce vrea să-i dăruiască, rivalul să-și îndepărteze,
Ce-ai spune, oare ?

CHAEREA

Ce ?! Vorbește !

PARMENO

Un eunuc.

CHAEREA

Ei, cum ? Să fie
Urîtul cumpărat ieri seară, zbîrcitul cela, fătălăul ?

PARMENO

Chiar el.

CHAEREA

Zvîrlit va fi, desigur, cu darul lui cu tot, afară.
Dar n-o știam cu noi vecină pe Thais.

PARMENO

Nu-i de multă vreme.

CHAEREA

Ah ! Cum de n-am văzut-o încă ? Dar, spune,-i chiar așa
frumoasă
Cum se aude ?

PARMENO

Da.

CHAEREA

Pe lîngă a mea-i nimic ?

PARMENO

E altă treabă.

CHAEREA

Fă, Parmeno, te rog, să fie a mea !

PARMENO

Fac tot ce-mi stă-n putere
Să te ajut.

(Prefăcîndu-se că vrea să plece.)

Cred că sfîrşit-ai cu mine ?

CHAEREA

Unde pleci ?

PARMENO

Acasă,
Să duc la Thais sclavii-aceia, cum frate-tău mi-a dat poruncă.

CHAEREA

Ce fericit e eunucul că-n chip de dar le intră-n casă !

PARMENO

Ei, cum ?

CHAEREA

Mai şi întrebi ? Acolo dă peste-o sclavă minunată,
Pe care-o vede şi-i vorbeşte oricînd, şi stă cu ea-mpreună,
Mănîncă la aceeaşi masă şi doarme lîngă ea adesea. [1]

PARMENO

Şi dacă-ai fi tu fericitul acela ?

CHAEREA

Parmeno, dar cum ?...
Răspunde !

---

[1] Eunucii locuiau împreună cu ceilalţi sclavi şi adesea erau puşi să supravegheze sclavele, întocmai ca în haremul musulman din evul mediu. Eunucii erau foarte căutaţi în Orientul antic şi, ulterior, sub influenţa penetraţiei moravurilor orientale, şi în statul roman. Unii eunuci, sclavi ai monarhilor, au jucat în regatele greco-orientale şi chiar în Imperiul roman un rol important în viaţa de curte şi de stat. Se citează nume de eunuci care au iniţiat şi condus intrigi politice, lovituri de palat etc.

PARMENO

Dacă pui pe tine veşmîntul lui...

CHAEREA

Ce spui ? Pe urmă ?

PARMENO

Şi dacă-n locul lui te-aş duce...

CHAEREA

Aud.

PARMENO

Te-aş da drept el...

CHAEREA

Pricep !

PARMENO

Şi-atunci te-ai bucura de toate foloasele rîvnite-acum :
Mănînci cu ea, staţi împreună, petreceţi, rîdeţi, dormi alături ;
Nu te-ar cunoaşte-acolo nimeni, şi n-ar şti nimeni cine eşti.
De altfel, după chip şi vîrstă, drept eunuc poţi trece lesne.

CHAEREA

Vorbit-ai straşnic ! Niciodată nu mi s-a dat un sfat mai bun.
Deci, hai acasă ; mă îmbracă şi du-mă repede la Thais.

PARMENO

Ce vrei să faci ? A fost o glumă.

CHAEREA

Flecarule !

PARMENO

Sărman de mine !
În ce mă vîri ?

(Chaerea îl împinge.)

Mă-mpingi la moarte ? Vorbesc cu tine ! Stai, opreşte !

CHAEREA

Să mergem!

PARMENO

Stărui?

CHAEREA

Da, desigur!

PARMENO

Să nu se iște vreun bucluc!

CHAEREA

N-ai nici o teamă! Las' pe mine!

PARMENO

Dar eu plătesc cu pielea!

CHAEREA

Ah!

PARMENO

E-o faptă mîrșavă ce facem.

CHAEREA

E-o faptă mîrșavă să intru
La curtezane și întocmai ca ele să mă port, cînd ele
Își rîd de tinerețea noastră, de noi, și-n fel și chip ne fierb?
Nu e mai bine să le-ntoarcem al suferinței preț decît
Să suferim mereu? Nici vorbă să fiu prin asta defăimat;
Mă laudă oricine află; căci merită să-i joc o festă.

PARMENO

Ei, ce? Dacă nu șovăi, fă-o! Dar să nu dai întreaga vină
Pe mine.

CHAEREA

N-am s-o dau.

PARMENO

Vrei, totuşi?

CHAEREA

Vreau? Te silesc şi-ţi poruncesc;
Şi asta n-am s-o neg vreodată. Urmează-mă.

PARMENO

Ne-ajute zeii!

ACTUL AL TREILEA

SCENA I

THRASO, GNATHO, PARMENO

THRASO

...E-adevărat că Thais îmi mulțumește mult ?

GNATHO

Nespus.

THRASO

Dar spune-mi, este-ncîntată ?

GNATHO

Nu atît
De dar, pe cît de tine ; e pentru ea un mare
Triumf.

PARMENO

(aparte)

Mă-nvîrt pe-aicea, să văd cum îl strecor...
Dar iată militarul...

THRASO

Am darul, ce mai vorbă,
Ca-n orice-mprejurare, ce fac plăcut să fie.

GNATHO

Mi-am dat eu seama.

THRASO

Tocmai de-aceea-mi mulțumea
Și regele[1] adesea ; dar nu și celorlalți.

GNATHO

Un om la minte ager, prin meșteșugul vorbei,
Asupra-și toată faima s-o tragă se pricepe,
Ca tine.

THRASO

Drept e !

GNATHO

Ochii, deci, regele...

THRASO

Firește !

GNATHO

...I-avea pe tine.

THRASO

Asta-i ! Mi-a-ncredințat oștire
Și planuri.

GNATHO

De minune !

THRASO

Cînd îl pălea dezgustul
De lume, oboseala, cînd trebile-l scîrbeau,
Cînd vrea să mai răsufle, să-și... Mă-nțelegi ?

[1] Se referă la monarhul helenistic în serviciul căruia pretindea Thraso că fusese. Acești militari fanfaroni (ca Thraso) afirmau că fuseseră mercenari de seamă în trecut.

GNATHO

Adică :

Să-şi uşureze oful din inimă...

THRASO

Întocmai !

Atunci mă lua la masă pe mine doar.

GNATHO

Aha !

De-un rege mare-i vorba.

THRASO

Pe care prea puţini

Îl mulţumeau din oameni.

GNATHO

Nici unul, cîtă vreme

Te-avea pe tine.

THRASO

Ceilalţi mă pizmuiau de moarte,

Mă defăimau în spate, dar nu-mi păsa de fel ;

Crăpau cu toţi de ciudă — şi unul, mai cu seamă,

Cel care elefanţii de Ind îi comanda.

Cînd n-am mai vrut, o dată, să rabd, i-am zis : „Ce-i, Strato,

Te crezi grozav fiindcă eşti domn la dobitoace ?“

GNATHO

Pe Hercul, e o vorbă de duh, curat dicton !

Ţi-ai nimicit rivalul. Şi el ?

THRASO

A amuţit.

GNATHO

Mi-nchipui.

PARMENO

(aparte)

Zei din ceruri! Ce nătărău smintit!
Şi ce mişel nemernic!

THRASO

Dar despre rhodianul
Batjocorit la cină — şi cum! — ţi-am povestit
Vreodată?

GNATHO

Niciodată; să-mi povesteşti, te rog.
(Aparte.)
Aud a mia oară.

THRASO

Deci mă aflam odată
C-un rhodian la cină, abia un băieţandru.
Eram şi cu-o femeie, de care el se leagă,
În ciudă-mi. „Secătură, îi strig, ce faci? Tu însuţi
Eşti iepure şi umbli după vînat?"

GNATHO

Ha! Ha!

THRASO

Ce zici?

GNATHO

E fin, e straşnic, nimic mai plin de haz!
Dar cum, e-al tău dictonul? Eu îl credeam mai vechi.

THRASO

Îl cunoşteai?

GNATHO

Desigur, ca alţii mulţi.

THRASO

E-al meu.

GNATHO

Ah, și-a lovit un tinăr neștiutor, de neam!

PARMENO

(aparte)

Trăsni-te-ar zeii!

GNATHO

Unde-i acum?

THRASO

E ca și mort.
Se tăvăleau mesenii ceilalți de rîs. Pe scurt,
Mi-au luat cu toții frica de-atunci.

GNATHO

Aveau dreptate.

THRASO

Dar cum să mă dezvinui pe lîngă Thais, care
Mă bănuie de fată îndrăgostit?

GNATHO

Nicicum;
Sporește-i bănuiala mai mult.

THRASO

De ce?

GNATHO

De ce?...
Știi tu dacă, vorbindu-ți de Phaedria, nu-ncearcă
Să-l laude anume, în ciuda ta?

THRASO

Simțisem.

GNATHO

Nu ai, ca s-o împiedici, decît un singur mijloc :
Cum ţi-o vorbi de dînsul, vorbeşte-i de Pamphila.
Cînd zice : „Să trimitem la Phaedria, să-l cheme
Să ospătăm cu toţii", zi-i : „Cheam-o pe Pamphila
Degrabă, să ne cînte". Şi, iarăşi, dacă-ţi spune
Că-i chipeş, asurzeşte-o cu frumuseţea sclavei.
Rău pentru rău plătindu-i, o-nţepi cum ea te-nţeapă.

THRASO

Ah, toate ar fi bune de m-ar iubi şi dînsa !

GNATHO

Cînd îţi primeşte darul şi e-ncîntată,-nseamnă
Că îi eşti drag, şi-ţi vine uşor s-o pui pe flăcări ;
Doar teamă-i e că, dacă mereu se tot mînie,
Trimiţi în altă parte ce-i dărui ei altminteri.

THRASO

Tu ai dreptate : asta prin minte nu-mi trecuse.

GNATHO

Nu-ţi bate joc de mine : n-ai stat să te gîndeşti,
Altfel găseai o cale mai potrivită, Thraso !

SCENA II

THAIS, THRASO, GNATHO, PARMENO, PYTHIA

THAIS

L-am auzit, îmi pare, pe militar vorbind.
Da. Iată-l ! Salve, Thraso !

THRASO

O, Thais, draga mea !
Ce veste-mi dai, preascumpo ? Nu mă iubeşti un pic
Pentru copila-aceea ?

PARMENO

(aparte)

Ce delicat! Cu daru-i
Dă zor întîi!

THAIS

(către Thraso)

Din suflet, așa cum meriți tu!

GNATHO

De ce mai stăm? La masă!

PARMENO

(aparte)

Ah, celălalt! S-ar zice
Că-i dintr-un om, ca alții, născut?

THAIS

Cînd vrei; sînt gata.

PARMENO

(aparte)

Să merg la ei, cu chipul că ies abia din casă.

(Tare.)

Pleci, Thais, chiar acuma?

THAIS

Ah, Parmeno! Ce bun
Ai fost!... Plec, iată...

PARMENO

Unde?

THAIS

Cum unde? Tu nu-l vezi?

PARMENO

Îl văd, și mor de ciudă. Cînd vrei, aduc și darul
Ce Phaedria ți-l face.

THRASO

De ce stăm? Nu pornim?

PARMENO

Îngăduie-mi, din suflet te rog, să îi arăt
Și darurile noastre și-o clipă să-i vorbesc.

THRASO

Grozave mi le-nchipui, și-asemeni cu-ale noastre!

PARMENO

Ai să le vezi îndată.

(Strigă spre interior.)

Hei, aduceți degrabă
Ce-am spus!...

(Etiopienei care apare.)

Treci mai aproape tu... Iată, sclava asta-i
Din Ethiopia tocmai.

THRASO

Să coste vreo trei mine.

GNATHO

Cel mult.

PARMENO

(chemînd presupusul eunuc)

Hai, Dorus, vino!...

(Către Thais.)

Și iată-ți eunucul!
Ce-nfățișare mîndră! Ce tinerețe-n floare!

THAIS

Pe zei, arată strașnic!

PARMENO

Ei, Gnatho, ce-ai de zis?
Nu mai scornești nimica? Dar tu, preascumpe Thraso?
Tac; laudă-i tăcerea! E nentrecut la cîntec,
La luptele palestre[1], literatură; știe
Tot ce-ar putea să știe un tînăr instruit.

THRASO

Pe eunucul ăsta, la o nevoie, l-aș...

PARMENO

Iar cine ți-l trimite nu cere să trăiești
Doar pentru el, și àstfel, pe ceilalți să-i alungi;
Nu-și cîntă vitejia, nici rănile nu-și saltă
În slăvi, nu te pisează, cum face cîte unul;
Cînd nu te stingherește, cînd bine vei voi,
Și cînd ai timp, i-ajunge la tine să-l îngădui.

THRASO

Se vede că e sclavul unui stăpîn lipsit,
Calic!

GNATHO

Da, căci, pe Hercle, un om care-ar avea
Bani să-și plătească altul, pe ăsta nu l-ar ține!

PARMENO

Să taci tu, cel din urmă dintre mișeii lumii!
Căci dacă ești în stare să lingușești așa,
Poți să te-azvîrli și-n flăcări pentr-un coltuc de pîine!

[1] Luptele palestre erau la greci acele lupte sportive desfășurate în palestre, locuri publice în mod special rezervate pentru diverse exerciții fizice, practicate îndeobște de către adolescenți.

THRASO

Nu mergem ?

THAIS

Să duc sclavii întîi, şi totodată
Vreau să mai dau şi nişte porunci ; apoi mă-ntorc.

THRASO

(către Gnatho)

Plec înainte.-Aşteapt-o aici.

PARMENO

Un general
Nu trebui' să se-arate pe stradă cu amanta !

THRASO

Ce să-ţi răspund, sărmane ? Te-asemeni cu stăpînul.

GNATHO

Ha, ha !

THRASO

De ce rîzi, Gnatho ?

GNATHO

De ceea ce i-ai spus :
Îmi amintesc dictonul cu rhodianul cela.
Dar iese Thais.

THRASO

Du-te-nainte. Şi să fie
Acasă totul gata.

GNATHO

Va fi !

THAIS

Ai grijă, Pythia :
De-o fi, din întîmplare, să vină Chremes, roagă-l

Să mai revină, ca să vorbim ; dacă nu vrea,
Să mă aştepte ; dacă-i e greu, adù-l la mine.

PYTHIA

Voi face-ntocmai totul.

THAIS

Şi... ce vream să-ţi mai spun ?
A, da ! Să-i porţi de grijă, ştii cui, acelei fete ;
Nu pleci de-acasă !

THRASO

Haidem !

THAIS

(către ai săi)

Ceilalţi, veniţi cu mine.

SCENA III

CHREMES

Pe cît mă-ndeamnă gîndul, pe-atît mă-ncredinţez
Că Thais cine ştie ce festă vrea să-mi joace ;
O simt din marea grijă pe care ea mi-o poartă.
Cînd m-a chemat deunăzi, cum intru (la-ntrebarea :
„Ce-aveai cu ea ?", răspunsul e : „Nici n-o cunoşteam"),
Să mă reţină ştie, zicînd că, mai-nainte
De a vorbi cu mine un lucru însemnat,
Vrea să ofere-o jertfă. Şi bănuiam că-n toate
Un plan mîrşav ascunde. Apoi îmi şade-alături ;
În suflet mi se vîră ; îmi flecăreşte-ntr-una.
Dar vorba lîncezeşte ; mă-ntreabă-atunci de cînd
Murit-au mama, tata. Şi-i spun : de mult. Dar n-am
La Sunium vreo moşie ? Departe de la ţărm ?
Cu ochiul cred că-i face şi speră să mi-o-nhaţe.

Şi n-am pierdut vreo soră pe-acolo, mai mă-ntreabă ;
Cu cine-a fost ; asupra-i ce-avea cînd s-a pierdut ?
N-ar mai cunoaşte-o nimeni ?... De ce mă tot descoase ?
Ar vrea să-ncerce, poate, şi are-obrăznicia,
Să mi se dea acuma drept sora mea pierdută ?
Dar, de-o trăi, copila ani şaisprezece are,
Şi nu mai mult ; iar Thais mai coaptă-i decît mine.
Apoi mi-a spus s-o caut şi astăzi, negreşit.
Ori îmi arată gîndul, ori să mă lase-n pace.
Nu calc a treia oară pe-aici.

(Bate.)

Hei ! Nu deschideţi ?
Sînt eu, sînt Chremes.

PYTHIA

(deschizînd uşa)

Cel mai simpatic dintre oameni !

CHREMES

(aparte)

N-am zis că vor să-mi tragă o păcăleală ?

PYTHIA

Thais
Te roagă să vii mîine la dînsa.

CHREMES

Plec la ţară.

PYTHIA

Ci fă-i pe plac.

CHREMES

Ţi-am spus-o : nu pot !

PYTHIA

Măcar aşteapt-o,
Se-ntoarce-ndat'.

CHREMES

Nici asta nu pot!

PYTHIA

De ce, bun Chremes?

CHREMES

Mă laşi în pace?

PYTHIA

Dacă eşti neclintit, fii bun
Şi du-te barem unde-i plecată-acuma.

CHREMES

Fie.

PYTHIA

Mergi, Doria, şi-ndrumă-l la militar acasă.

(Ies.)

SCENA IV

ANTIPHO

Ieri, împreună cu alţi tineri, ospăţ ne-am înţeles să-ntindem
Azi în Pireu, şi-a fost Chaerea ales să pregătească totul;
I-am dat inelele-n păstrare, şi hotărît-am locul, vremea.
Dar vremea a trecut, şi nu e nici urmă de vreo pregătire.
El însuşi nicăieri, şi nu ştiu ce să mai zic, ori ce să cred.
Acum ceilalţi mi-au dat în seamă să-l caut peste tot degrabă,
Să văd de nu-i cumva pe-acasă. Dar cine iese de la Thais?
O fi chiar el? N-o fi? Ba el e. Dar cum arată,-n ce podoabe?
Să fi păţit ceva pe-acolo? Sînt uluit! Dar nu m-apropii.
Măcar un timp, pînă-i descopăr secretul, să mă ţin deoparte.

SCENA V

CHAEREA, ANTIPHO

CHAEREA

E cineva pe-aici ? Nu-i nimeni. Sînt urmărit cumva ? De nimeni.
Deci poate-n voie bucuria-mi să scapere ? Pe Iupiter !
Aş vrea să mor de bunăvoie, atît mi-e teamă că vieaţa
Asupra-mi vreun necaz prăvale şi bucuria mi-o destramă !
De ce vreun curios acuma nu-mi iese-n cale, să se ţină
Ca scaiul după mine,-ntr-una, să mă ucidă cu-ntrebări :
De ce sînt fericit, dar vesel, unde mă duc, de unde vin,
Şi pentru ce port straiu-acesta, mi-e-ntreagă mintea, mi-am pierdut-o ?

ANTIPHO

(aparte)

M-apropii, da, să-i fac plăcerea, să-l bucur după cum doreşte.

(Tare.)

Chaerea, ce-i ? De ce eşti vesel ? Cu ce veşmînt te-ai îmbrăcat ?
De ce pari fericit ? Ce plănui ? Eşti teafăr ? Ce te uiţi aşa ?
Şi de ce taci ?

CHAEREA

O, norocoasă e ziua asta ! Salve,-amice !
Pe nimeni n-aş fi vrut acuma să-l văd mai mult decît pe tine.

ANTIPHO

Te rog din suflet : povesteşte-mi.

CHAEREA

Pe Hercul, eu te rog s-asculţi !
O ştii tu, oare, pe iubita lui frate-meu ?

ANTIPHO

Da. Nu e Thais ?

CHAEREA

Chiar ea.

ANTIPHO

Aşa mi-aduc aminte.

CHAEREA

I-a fost adusă azi în dar
O fetişcană... Ah, Antipho, cum s-o descriu şi cum s-o laud ?
Sînt cusurgiu, mă ştii prea bine, la frumuseţi, şi m-a uimit
Cu totul.

ANTIPHO

Chiar aşa ?

CHAEREA

Vei spune, cînd ai s-o vezi, că-i fără seamăn.
Ce s-o lungesc ? Îmi pică dragă. Dintr-un noroc, aveam acasă
Un eunuc, luat pentru Thais, ales de frate-meu, ce încă
Nu îi fusese dat ; şi sclavu,-l ştii, Parmeno, aruncă-o vorbă,
Pe care eu o prind...

ANTIPHO

Ce vorbă ?

CHAEREA

Ei, dacă taci, auzi îndată :
Să-i iau veşmîntul şi acolo să mă strecor în locul lui.

ANTIPHO

Al eunucului ?

CHAEREA

Firește.

ANTIPHO

Şi ce folos să tragi din asta ?

CHAEREA

Ce mai întrebi? S-o văd, Antipho, şi s-o ascult, să-i fiu în preajmă.
Nu-i de ajuns? Puţin îţi pare? — Şi curtezanei sînt predat.
Ea bucuroasă mă primeşte, mă duce-n casa ei degrabă
Şi-mi dă copila-n grijă.

ANTIPHO

Ţie?

CHAEREA

Da, mie!

ANTIPHO

Iat-o-n siguranţă!

CHAEREA

Bărbaţi îmi zice să nu-ngădui la ea, nici singură s-o las.
Mă duce-ntr-un ungher şi-mi cere să stau doar eu cu ea acolo.
Supus îmi plec privirea.

ANTIPHO

Bietul!

CHAEREA

„Mă duc la un ospăţ", mai zice,
Şi iese-ntre femei; şi astfel pe lîngă fată mai rămîn
Doar cîteva copile, care îi pregăteau tot ei de baie.
Cum le zoresc, dau mare grabă. Ea,-n vremea asta, în conclav [1],
Se veselea de o pictură ce-nfăţişa pe Iupiter
O ploaie trimiţînd, de aur, în poala tinerei Danae [2].

---

[1] Un conclav (lat.: *conclave*) era orice încăpere din casă bine zăvorîtă; în cele din urmă a însemnat cameră, încăpere.

[2] Una dintre iubitele lui Zeus (la romani, Iupiter). Tatăl său, Acrisios, regele Argosului, o ţinea închisă într-un turn de aramă. Pentru a seduce pe tînăra Danae, Iupiter a pătruns în turn sub forma unei ploi de aur.

Lung am privit şi eu pictura, şi cum în faptă el ţintea
Acelaşi lucru, bucuria mai mult în suflet mi-a crescut :
Un zeu în om se preschimbase şi de pe-un coperiş de-aramă
Se strecurase în impluviu [1], să amăgească o femeie.
Şi care zeu ! Cel ce-nspăimîntă cu vocea lui întregul cer.
Şi eu, un omuleţ, să preget ! La fel făcusem, din iubire.
Pe cînd şedeam aşa pe gînduri, la baie au chemat copila.
Se duce, se-mbăiază, vine ; apoi în patul ei o culcă.
Eu, gata la porunci, acolo rămîn. „Hei, Dorus, zice una,
Cît ne scăldăm şi noi acuma, ia evantaiul şi fă-i vînt ;
Tu, dacă vrei, te scalzi pe urmă." Şi-ndată-l iau morocănos.

ANTIPHO

Ce n-aş fi dat înfăţişarea neruşinată să ţi-o văd.
Şi mutra : un măgar ca tine, cu evantaiul mic în mînă !

CHAEREA

De cum încheie vorba, toate afară se reped, la baie,
Şi lărmuind, ca totdeauna cînd nu mai e stăpînu-acasă.
Copila, între timp, adoarme. De după evantai la dînsa
Priveam c-un ochi furiş ; prin colţuri apoi îmi adîncesc privirea,
Să ştiu de sînt în siguranţă. Şi văd că sînt. Şi trag zăvorul.

ANTIPHO

Pe urmă ?

CHAEREA

Prostule ! *Pe urmă ?!*

ANTIPHO

Adevărat !

---

[1] Impluviul (lat. : *impluvium*) era în casa romană un fel de bazin în care se aduna apa de ploaie, pătrunsă printr-o gaură din acoperiş. Impluviul se afla în *atrium*, principala încăpere din locuinţa romană. Ca toţi romanii, Terenţiu îşi închipuie că chiar şi palatele personajelor mitice erau construite în oraşele romane.

CHAEREA

Voiai să scap
O-mprejurare-atît de bună, neașteptată, mult rîvnită
Și-atît de scurtă ? Ah, m-aș crede cel căruia-i luasem locul !

ANTIPHO

Pe Hercle,-așa-i ! Da-n vremea asta cu-ospățul ce s-a
întîmplat ?

CHAEREA

E gata.

ANTIPHO

Ești grozav ! Și unde ? La tine ?

CHAEREA

La libertul [1] Discus.

ANTIPHO

E cam departe. Ar fi timpul să ne grăbim. Nu schimbi
veșmîntul ?

CHAEREA

Aș vrea, dar unde ? Nu mă-ncumet să mă întorc la noi. Mi-e
teamă
Că dau de frate-meu, și poate s-a-ntors și tata de la țară.

ANTIPHO

Hai, vino să te schimbi la mine ; aici, aproape.

CHAEREA

Bine zici.
Să mergem dar, și pîn-acolo să sfătuim, aș vrea,-mpreună
Cum s-ar putea încă o dată să văd copila-aceea.

ANTIPHO

Fie.

---

[1] Se numeau liberți foștii sclavi după eliberarea lor de către stăpîni.

ACTUL AL PATRULEA

SCENA I

DORIA

Mă tem, pe legea mea! din cîte-am putut să văd, că necioplitul
Vreun tărăboi cumva porneşte sau pe stăpînă-mea o bate.
Cînd a ajuns acolo Chremes, fratele fetei, l-a rugat
Să îl poftească înăuntru. Deşi el nu s-a-mpotrivit,
S-a-nfuriat. Apoi la cină ea l-a rugat să-l mai poftească.
Vrea să-l reţină-aşa pe tînăr, căci încă nu putuse prinde
Nici un prilej să-i desluşească ce ştie despre sora lui.
Îl cheamă-n silă. El rămîne. E gata ea să-nceapă vorba.
Dar militarul ce socoate : că are-n faţă un rival,
Şi vrînd să-i facă-n ciudă, zice : „Hei, căutaţi-o pe Pamphila
Şi-adùceţi-o să ne desfete!“ „Ba nicidecum! îi strigă Thais.
Chemi la petrecere-o copilă?“ El stăruie, şi-ajung la ceartă.
Ea giuvaerurile scoate şi pe furiş mă-ndeamnă-acasă.
E semn că,-ndată ce se poate, îşi ia de-acolo tălpăşiţa.

SCENA II

PHAEDRIA, DORIA

PHAEDRIA

(aparte)

Pornindu-mă la ţară, pe drum — ce s-a-ntîmplat! —
De-altfel ca totdeauna cînd sufletul mi-e greu,

M-au năpădit deodată mulțimi de gînduri, unul
Mai negru decît altul... Ce s-o lungesc ? Lăsasem
În urmă casa noastră. Chiar mă aflam departe
Cînd am băgat de seamă. Și m-am întors mîhnit.
Dar ajungînd aproape de han, am stat pe loc
Și-am cugetat în sine-mi : „Vai, singur două zile
Să stau lipsit de dînsa ! — Ei, și ? Doar nu-i nimic. —
Cum ? Nu-i nimic ? Și dacă nu vrea să-i fiu alături,
Eu s-o privesc n-am voie ? Oprită mi-i o cale,
Dar nu și cealaltă. Tot e ceva să-ți vezi
Iubirea de departe !“ Și-așa de casă trec.
Dar Pythia dă buzna-ngrozită, ce să fie ?

SCENA III

PYTHIA, DORIA, PHAEDRIA

PYTHIA

(aparte)

Vai, unde-a șters-o criminalul, mîrșavul ? Unde să-l găsesc ?
Pînă-ntr-atîta să-ndrăznească ? Pierdută sînt !

PHAEDRIA

(aparte)

Ce poate fi ?

PYTHIA

(idem)

Și nu s-a mulțumit, mișelul, c-a necinstit sărmana fată,
I-a sfîșiat de tot veșmîntul și vițe-ntregi de păr i-a smuls !

PHAEDRIA

(idem)

Auzi !

PYTHIA

(idem)

Nu mi-o cădea în mînă,
Că n-am să preget să-i scot ochii cu unghiile, ticălosul!

PHAEDRIA

(idem)

După plecarea mea, pesemne, s-a petrecut vreun lucru rău.
S-o-ntreb.

(Tare, către Pythia.)

Ce-i, Pythia? Şi unde zoreşti aşa? Pe cine cauţi?

PYTHIA

A, Phaedria! Pe cine caut? De cap să-ţi fie, drept ţi-o spun,
Frumosul dar!

PHAEDRIA

Ce s-a-ntîmplat?

PYTHIA

Mai şi întrebi? Ştii eunucul de tine-adus ce ne-a făcut?
A necinstit copila, darul acelui militar.

PHAEDRIA

Ce spui?
Să mor de nu eşti beată!

PYTHIA

Fie aşa oricine-mi cată răul!

DORIA

Ce?! Pythia, dă-ţi seama, totuşi c-ar fi ceva-mpotriva firii!

PHAEDRIA

Smintito! Cum s-o poată face un eunuc?

PYTHIA

Eu n-am habar
Ce este el, dar c-a făcut-o, chiar fapta-i şade mărturie :
Boceşte fata şi-i e silă să povestească ce-a păţit.
Şi el de nicăieri n-apare ; mi-e teamă c-a fugit, mişelul,
Şi cu vreun lucru de prin casă.

PHAEDRIA

De uluit, nu-mi vin în fire !
Oriunde-a şters-o, ticălosul, departe nu e, chiar aş crede
Că s-a întors la noi acasă.

PYTHIA

Vezi, rogu-te.

PHAEDRIA

Voi şti-o-ndată.

(Iese.)

DORIA

Să mor pe loc dac-auzisem de-o faptă mai nelegiuită !

PYTHIA

Se spune că rîvnesc femeia şi ei, adeseori, dar n-au
Nici o putere ; eu, sărmana, n-am bănuit nici pe departe,
Că-l zăvoram, altfèl, cu grijă, şi nu-i încredinţam copila.

SCENA IV

PHAEDRIA, DORUS, PYTHIA, DORIA

PHAEDRIA

(către Dorus)

Ieşi, monstrule, afară ! Dai îndărăt acum,
Fugar mişel ? Grăbeşte, golane !

DORUS

Milă !...

PHAEDRIA

Ah,
Luaţi-i numai seama, călăul, cum se strîmbă !
De unde vii acuma ? De ce-ai schimbat veşmîntul ?
Ce ai de spus ?

(Pythiei.)

O clipă de-aş fi întîrziat,
Nu-l mai găseam acasă : îşi pregătise fuga.

PYTHIA

Ai prins mişelul ?

PHAEDRIA

Dacă l-am prins ? !

PYTHIA

O, cît mă bucur !

DORIA

Eu şi mai mult.

PYTHIA

unde-i ?

PHAEDRIA

Ce mai întrebi ? Nu-l vezi ?

PYTHIA

Ce vrei să văd ?

PHAEDRIA

Cum ? ! Iată-l !

PYTHIA

Şi cine-i omul ăsta ?

PHAEDRIA

Cel ce adus fu astăzi la voi.

PYTHIA

Pe dînsul nimeni.
Nu l-a văzut vreodată, mă jur, în casa noastră.

PHAEDRIA

Nu l-a văzut ?

PYTHIA

Eşti sigur că-i chiar acela care
Ni s-a trimis ?

PHAEDRIA

Eu altul nu am avut !

PYTHIA

Ei cum ? !
Nu se compară ăsta cu celălalt ! Acela
Era frumos şi mîndru.

PHAEDRIA

Ţi s-a părut pesemne
Aşa, unde-i văzusei veşmîntul cu zorzoane ;
Acum urît îţi pare fiindcă l-a schimbat.

PYTHIA

Mai bine taci ! Nu-i vorba de-o mică osebire !
Cel ce-a intrat în casă era un tînăr falnic
Şi îţi făcea plăcere, da, Phaedria, să-l vezi !
Bătrîn, zbîrcit e ăsta, şi slab, şi fără vlagă,
Nici nu-i mai ştii culoarea.

PHAEDRIA

Ce-mi tot înşiri poveşti ?
Ai vrea să cred că nu ştiu ce-am cumpărat ?

(Către Dorus.)

Hei, tu !
Te-am cumpărat eu ? Spune.

DORUS

Da.

PYTHIA

Să-mi răspundă mie
Aș vrea.

PHAEDRIA

Întreabă-l.

PYTHIA

Astăzi ai fost la noi ? — Vezi ? Neagă.
În schimb a fost un altul de șaisprezece ani ;
Chiar Parmeno l-aduse.

PHAEDRIA

Ascultă, lămurește-mi
Întîi : de unde-anume ai luat veșmîntul ? Taci ?
Ah, nu-mi răspunzi, tîlhare ?

DORUS

Chaerea... a venit...

PHAEDRIA

Cum, frate-meu ? !

DORUS

Chiar dînsul.

PHAEDRIA

Cînd ?

DORUS

Azi.

PHAEDRIA

De mult ?

DORUS

Ba nu.

PHAEDRIA

Cu cine ?

DORUS

Doar cu sclavul.

PHAEDRIA

Şi-l cunoşteai cumva ?

DORUS

De loc, şi niciodată de el n-am auzit.

PHAEDRIA

Atunci de ce eşti sigur că-i frate-meu ?

DORUS

Mi-a spus-o
Chiar Parmeno. Veşmîntul el mi l-a dat...

PYTHIA

Vai mie !

DORUS

...Şi pe al meu luîndu-l, au şters-o împreună.

PYTHIA

Eh, te-ai convins că nu sînt beată şi că nimic nu ţi-am minţit ?
Eh, te-ai convins c-a fost copila batjocorită ?

PHAEDRIA

Gura, proasto !
Ce, tu îl crezi ?

PYTHIA

E pe crezute ? Vorbeşte fapta de la sine.

PHAEDRIA

(către Dorus)

Ia vino tu puţin încoace... M-auzi ? Încă puţin... Aşa.
Acuma spune-mi înc-o dată : Chaerea ţi-a luat veşmîntul ?

DORUS

Da, el.

PHAEDRIA

Şi l-a-mbrăcat ?

DORUS

El însuşi.

PHAEDRIA

Şi-n locul tău s-a dus el ?

DORUS

Da.

PHAEDRIA

Pe Iupiter ! Ce om netrebnic ar fi, ce mîrşav !

PYTHIA

Vai de mine !
Tu nici acum nu-mi dai crezare c-am fost făcute de ocară ?

PHAEDRIA

O, dacă nu-i dădeai crezare tu lui !

(Aparte.)

Descurcă-te, poftim !

(Incet, către Dorus.)

Vezi, neagă totul.

(Tare.)

Nici o cale nu e să aflu adevărul
Din gura ta ? Ai dat tu ochii cu frate-meu ?

DORUS

Nu.

PHAEDRIA

N-o să sufle
O vorbă nesilit.

(Către Dorus.)

Cu mine să vii!

(Către Pythia.)

Cînd zice da, cînd nu.

(Încet, către Dorus.)

Cere-ndurare!

DORUS

Fie-ţi milă, stăpîne!

PHAEDRIA

Intră-n casă.

(Îl loveşte.)

DORUS

Au!

PHAEDRIA

(aparte)

Alt mijloc de-a ieşi cu cinste din treaba asta nu găsesc.

(Către Dorus.)

Isprava e a ta, golane, de vreme ce îţi rîzi de mine!

(Iese, împingîndu-l pe Dorus.)

PYTHIA

Ştiu că e Parmeno aicea vîrît, cum ştiu că mai trăiesc.

DORIA

Nici o-ndoială.

PYTHIA

Cu aceeaşi măsură-am să-i plătesc, chiar astăzi.
Dar ce spui, Doria, acuma ce-i de făcut?

DORIA

În ce privește

Copila ?

PYTHIA

Da. Să tac din gură, sau să vorbesc ?

DORIA

Ai minte : fă-te

Că nici de eunuc n-ai știre, nici de batjocorirea fetei.
Așa scapi din încurcătură și cred că și ei o să-i placă.
Poți spune doar c-a șters-o Dorus.

PYTHIA

Așa fac.

DORIA

Dar nu-l văd pe Chremes ?

Deci n-o să-ntîrzie nici Thais.

PYTHIA

De ce ?

DORIA

Pornise cearta cînd

Plecam.

PYTHIA

Du aste giuvaeruri ! Ce-a fost acolo,-mi spune el.

SCENA V

CHREMES, PYTHIA

CHREMES

La .. la !... Pe Hercle, am făcut-o ! Mi s-a urcat la creier vinul !

Şi cînd stăteam cu ei la masă, păream c-aş fi destul de treaz !
Dar cînd să mă ridic, nici capul nu-şi face slujba, nici
piciorul !

PYTHIA

Hei, Chremes !

CHREMES

Cine e acolo ? A, Pythia ? Eşti mai drăguţă
Ca adineauri, mi se pare !

PYTHIA

Iar tu mai vesel ca oricînd !

CHREMES

Pe Hercle,-i drept că : „Fără Ceres [1] şi Liber [2], Venus [3]
lîncezeşte".
S-a-ntors de mult acasă Thais ?

PYTHIA

Dar a plecat de-acolo oare ?

CHREMES

De mult. De-un veac. Au tras o ceartă — mă crezi ? —
de toată frumuseţea.

---

[1] Ceres (la greci, Demeter) era zeiţa fertilităţii şi a agriculturii. Ţăranii o venerau în mod deosebit. Aici Ceres este metonimie, echivalează cu „mîncare" sau „hrană".

[2] Liber (la greci, Dionysos), numit şi Bacchus, era zeul viţei-de-vie şi al vinului. Aici metonimie, Liber, pentru „vin".

[3] Venus sau Venera (la greci, Afrodita) era zeiţa frumuseţii şi a dragostei. Aici, tot metonimie, Venus, pentru „dragoste". Metonimiile de acest tip sînt frecvente în literatura latină, în care abundă aluziile la zei şi la mitologie. În acest text ele au un sens umoristic evident. Nu este exclus ca autorul să fi avut în vedere şi o foarte uşoară ironizare a oamenilor care se exprimau preţios şi utilizau frecvent în vorbirea lor asemenea metonimii.

PYTHIA

Nu te-a rugat să vii cu dînsa ?

CHREMES

Nu, mi-a făcut doar semn plecînd.

PYTHIA

Şi nu era de-ajuns ?

CHREMES

De unde să ştiu că asta vrea să spună ?
Mai pe-nţeles a fost cu Thraso, căci m-a zvîrlit pe uşă-afară.
Dar iat-o, vine ! Cum se face că i-am luat-o înainte ?

SCENA VI

THAIS, CHREMES, PYTHIA

THAIS

(aparte)

Sînt sigură că vine-ndată să mi-o răpească ! Ah, să vină !
Să-ncerce doar c-un vîrf de deget să mi-o atingă, şi-i scot ochii.
Pot să-i îndur stupiditatea şi vorba goală cîtă vreme
E vorbă ; însă dacă tinde la faptă — îi arăt eu lui !

CHREMES

De mult aici mă aflu, Thais.

THAIS

O, Chremes drag, te căutam !
Ştii tu că pentru tine-i sfada, şi că-ndeaproape te priveşte
Întreaga pricină ?

CHREMES

Pe mine ? Şi cum ? Doar asta...

THAIS

Vrînd să-ţi aflu
Şi să-ţi dau sora-n mînă, sufăr ce vezi şi altele asemeni.

CHREMES

Şi unde-i sora mea ?

THAIS

La mine acasă.

CHREMES

Vai !...

THAIS

Dar ce-i ? A fost
Crescută-n cinste, ca şi tine.

CHREMES

Ce spui acolo ?

THAIS

Adevărul.
E vremea astăzi să ţi-o dărui, şi-n schimbul ei nu-ţi cer nimic.

CHREMES

Îţi voi purta recunoştinţă cum meriţi : toată viaţa, Thais !

THAIS

Dar să n-o pierzi acum, ai grijă, mai înainte s-o primeşti ;
Căci militarul chiar pe dînsa veni-va să mi-o ia cu sila.
Mergi, Pythia, şi-adă caseta în care ţin dovada fetei.

CHREMES

(văzînd că se apropie Thraso)

O, Thais, vezi...

PYTHIA

(către Thais)

Unde-i caseta ?

THAIS

În scrin. Grăbește-te, nătîngo !

CHREMES

...Îl vezi pe militar cum vine cu-o-ntreagă oaste-asupra ta ? Vai, vai !

THAIS

Băiete, mi se pare, sau ești fricos ?

CHREMES

Ei, fugi de-aici !
Eu, un fricos ? Dar nu se află alt om mai curajos ca mine.

THAIS

E tocmai ce avem nevoie.

CHREMES

Ah, cred că tu mă iei drept altul !

THAIS

Și-apoi gîndește-te : acela cu care-ai treabă e străin,
Necunoscut, mai slab ca tine și în prieteni mai sărac.

CHREMES

Da, știu. Dar e-o nesocotință să-i faci, nu să-i înlături jocul.
Mai bine să previi insulta decît să i-o plătești pe urmă.
Tu intră, ferecă-te-n casă, cît timp eu mă reped în piață :
Aduc îndată niște oameni la sfadă iscusiți.

THAIS

Rămîi !

CHREMES

Mai sigur e.

THAIS

Rămîi.

CHREMES

Mă lasă : îndată vin.

THAIS

Dar nu-i nevoie.
Ajunge doar să spui că fata e sora ta de mult pierdută,
C-o recunoşti, şi-arăţi dovada pe loc.

PYTHIA

(întorcîndu-se)

Aceasta e.

THAIS

(lui Chremes)

Păstreaz-o.
Iar dacă se iuţeşte, cheamă-l la jude. Mă-nţelegi ?

CHREMES

Prea bine.

THAIS

Fii calm şi hotărît la vorbă.

CHREMES

Voi fi.

THAIS

Şi mantia ridică-ţi.

(Aparte.)

Apărătorul meu aleargă el însuşi după apărare !

SCENA VII

THRASO, GNATHO, SANGA, CHREMES, THAIS,

THRASO

Tu ce zici, Gnatho, eu să-ngădui asemenea obrăznicie ?
Mai bine moartea ! După mine, Simalio ! Syriscus ! Donax !
Întîi ocup intrarea.

GNATHO

Bine !

THRASO

Răpesc copila !

GNATHO

Foarte bine !

THRASO

O bat pe Thais !

GNATHO

De minune !

THRASO

La mijloc treci cu ranga, Donax ! Simalio, pe-aripa stîngă ; Syriscus, tu, pe dreapta. Alții ! Unde-s acei borfași cu Sanga centurionul ?

SANGA

Sînt aici !

THRASO

Ah, lașule ! Îți dă prin cuget să lupți cu zdreanța asta-n mînă ?

SANGA

Eu ? Dar cunosc de-ajuns virtutea și-a generalului, și-a oastei, Și-am zis că sînge-are să curgă, și-am luat-o rănile să șterg.

THRASO

Pe unde-s ceilalți ?

SANGA

Care ceilalți ? Doar Sannio păzește casa.

THRASO

Așază-ți oamenii ; acopăr eu spatele și dau semnalul.

GNATHO

(tare)

E înțelept !

(Aparte.)

Asmute oastea, iar el se trage la loc sigur.

THRASO

Așa făcea și Pyrrhus [1] însuși.

CHREMES

Ei, Thais, vezi de ce-i în stare ?
Aveam dreptate să te sfătui să pui zăvoarele la ușă.

THAIS

Vedea-vei că viteazu-acesta nu e decît un mare laș.
N-ai teamă.

THRASO

(către Gnatho)

Cum arăt ?

---

[1] Pyrrhus (secolele IV—III î.e.n.), rege al Epirului. A fost un comandant de oști celebru. Printre altele, a luptat și în Italia, împotriva romanilor, pe care i-a înfrînt inițial datorită elefanților folosiți de el în luptă. În cele din urmă a fost învins de romani și s-a retras în Grecia. Se pare că a fost ucis, în timpul cuceririi unei cetăți, de o bătrînă, care i-a aruncat o cărămidă în cap.

GNATHO

Mi-ar place cu praștia-n mînă să te văd!
Din ascunzișul de departe-i lovești în plin și-i pui pe fugă.

THRASO

Dar bine, iat-o în persoană pe Thais!

GNATHO

Atacăm?

THRASO

Așteaptă.
Un înțelept-naintea luptei în toate felurile-ncearcă.
Și dacă-mi dă de bunăvoie ce vreau?

GNATHO

Pe zei! Înțelepciunea
E mare lucru! Doar m-apropii de tine, și-mi sporește mintea.

THRASO

Ascultă, Thais! Mai-nainte răspunde-mi: cînd ți-am dat copila
Ai spus că-n aste două zile ești doar a mea?...

THAIS

Și? Mai departe!

THRASO

Îmi ceri?... Și n-ai adus la mine, sub ochii mei, pe-acest ibovnic...

THAIS

(aparte)

Oh, ce să fac cu el?

THRASO

...Cu care te-ai furișat pe urmă-afară?

THAIS

Așa am vrut.

THRASO

Dă-mi pe Pamphila-napoi, de nu, ţi-o iau cu forţa.

CHREMES

Ah, să ţi-o dea ! Atinge-o, numai, tu... !

GNATHO

Cui vorbeşti aşa ? Tăcere !

THRASO

Tu ce vrei ? Să n-ating ce este al meu ?

CHREMES

Nemernice, al tău ?

GNATHO

Ia seama,-ţi zic : nu ştii pe cine insulţi !

CHREMES

(către Gnatho)

Nu piei de-aici odată ?

(Către Thraso.)

Visezi tu, oare, ce te-aşteaptă ? De-ncepi vreun tărăboi, cumva,
Te fac să nu mai uiţi nici locul, nici ziua asta, nici pe mine !

GNATHO

Îţi plîng de milă că pe-un astfel de om ţi-l faci duşman de moarte !

CHREMES

Îţi crăp în două capul dacă nu pleci acum !...

GNATHO

Ce spui tu, cîine ?
Aşa să fie oare ?

THRASO

Cine eşti tu ? Ce vrei ? Ce ai cu fata ?

CHREMES

Vei şti. Întîi e cetăţeană...

THRASO

Ei, asta-i !

CHREMES

Din Atena...

THRASO

Ha !

CHREMES

Şi sora mea.

THRASO

Neobrăzare !

CHREMES

Deci, militare, te fereşte
S-o silniceşti cumva. Eu, Thais, plec s-o aduc pe doica Sophrona, să-i arăt dovada.

THRASO

Mă-mpiedici tu să mă ating
De bunul meu ?

CHREMES

Ei, da, te-mpiedic.

GNATHO

Auzi ? Deci e părtaş la furt.
Nu-ţi trebuie mai mult.

THRASO

Tu, Thais, ce zici ?

THAIS

Răspundă-ți cine vrea.

(Iese.)

THRASO

Acum ce facem ?

GNATHO

Să ne-ntoarcem. Iertare va veni să ceară
Ea singură.

THRASO

Crezi tu ?

GNATHO

Sînt sigur. Ehei, femeile au toane :
Nu vor cînd vrei și tu, iar dacă nu vrei, atunci doresc !

THRASO

Așa e.

GNATHO

Dau drumul oastei ?

THRASO

Cum ți-e voia.

GNATHO

Hai, Sanga, lupta e sfîrșită !
Ca bun ostaș, adu-ți aminte de casă și bucătărie.

SANGA

De mult la oale-mi fuge gîndul.

GNATHO

Ești bun băiat.

THRASO

Veniți, oșteni !

ACTUL AL CINCILEA

SCENA I

THAIS, PYTHIA

THAIS

N-ai să-ncetezi, nătîngo, cu vorbele-n doi peri?
„Eu știu... ba nu... a șters-o... mi-a spus... n-am fost de față..."
N-ai să-mi explici o dată mai limpede ce-a fost?
E-n zdrențe haina fetei, ea plînge, nu vorbește,
De eunuc nici urmă. Ce s-a-ntîmplat? Răspunde!

PYTHIA

Ce să răspund? Se pare că nici un eunuc
Nu ar fi fost.

THAIS

Dar cine atunci?

PYTHIA

Chaerea.

THAIS

Care
Chaerea?

PYTHIA

Frățiorul lui Phaedria mai mic.

THAIS

Ce spui tu, vrăjitoare?

PYTHIA

Doar ceea ce știu sigur !

THAIS

Ce căuta la mine ? De ce-a venit ?

PYTHIA

Nu știu ;
Socot că-i era dragă Pamphila.

THAIS

Sînt pierdută,
Nefericita, dacă e-adevărat ce spui !
De-aceea plînge fata ?

PYTHIA

Vai, cred !

THAIS

Crezi, ticăloaso ?
Dar nu ți-am dat poruncă, plecînd, să-i porți de grijă ?

PYTHIA

Ce vrei ? Cu eunucul, cum spus-ai, am lăsat-o.

THAIS

Ah, ai pus lupul paznic la oaie ! Mor de ciudă
C-astfel de mine soarta își bate joc !
(Zărindu-l pe Chaerea.)
Dar cine-i ?

PYTHIA

Taci, taci, stăpînă dragă ! Sîntem scăpate, iată :
L-avem în mîna noastră.

THAIS

Și unde-i ?

PYTHIA

Colo,-n stînga!

Îl vezi?

THAIS

Îl văd...

PYTHIA

Oprește-l mai repede, oprește-l!

THAIS

Și ce să-i facem, proasto?

PYTHIA

Mă-ntrebi ce să îi faci?
Dar îl cunoști, desigur, că-i un nerușinat
De cum îl vezi! Nu-ți pare? Și uite-l ce-ncrezut e!

SCENA II

CHAEREA, THAIS, PYTHIA

CHAEREA

(aparte)

Mi-nchipui că și mama și tatăl lui Antipho
Erau anume-acasă și, nevăzut de ei,
N-aș fi putut să intru. În timp ce așteptam
În fața ușii-nchise, un cunoscut zăresc
Cum vine chiar spre mine. Îndată-o iau la goană,
M-avînt într-o pustie străduță, mai pe urmă
În alta și în alta: așa, ca un smintit,
Am tot fugit să nu fiu cumva recunoscut.
Dar nu o văd pe Thais? Ba dînsa e. Ah, șovăi!
Ce-i de făcut?... Ce-mi pasă acum? Ce-mi poate face?

THAIS

(aparte)

La el să mergem.

(Către Chaerea.)

Salve, cinstite Dorus! Cică
Ai fi fugit; aşa e?

CHAEREA

Aşa.

THAIS

Şi-ţi pare bine?

CHAEREA

Nu.

THAIS

Crezi că ţi se uită pedeapsa?

CHAEREA

Iartă-mi fapta
Aceasta, şi la altă greşeală ia-mi viaţa.

THAIS

Nu ţi-a fost de mînia mea teamă?

CHAEREA

Nu.

THAIS

Atunci?

CHAEREA

(arătîndu-i pe Pythia)

De ea, c-o să se plîngă de mine, m-am temut.

THAIS

Dar ce-ai făcut?

CHAEREA

Aproape nimic.

PYTHIA

Nimic, infamul !
Nimic e pentru tine să necinsteşti o fată,
O cetăţeană ?

CHAEREA

Sclavă, ca mine, o crezusem.

PYTHIA

Ca tine, sclavă ! Meriţi să-ţi vîr oleacă mîna
Prin păr ! Şi încă, monstrul, îşi bate joc de noi.

THAIS

Nu piei de-aici, nebuno ?

PYTHIA

Şi pentru ce ? N-ar fi
De loc o nedreptate să-i fac aşa, tîlharul,
Şi mai ales cînd zice el însuşi că ţi-e sclav !

THAIS

Să isprăvim cu asta. Mult te-ai purtat nedemn,
Chaerea ; şi chiar dacă-s eu demnă de această
Ocară, tot nedemnă rămîne fapta ta.
Nici nu mai ştiu, pe Pollux ! în ce anume fel
Să hotărăsc cu fata ; aşa mi-ai încurcat,
Vai, planurile toate, căci nu pot la părinţi
S-o dau, cum se cuvine şi cum mă chibzuisem,
Ca să mi-i fac prieteni printr-o astfèl de faptă.

CHAEREA

Dar, Thais, sper de astăzi cu ea să fiu prieten
Mereu. Adesea după o àstfel de-ntîmplare

Pornită rău, se naşte o mare şi-ndelungă
Apropiere. Dacă vreun zeu a înlesnit-o ?

THAIS

Eu zic la fel, pe Pollux ! Şi tot aşa-nţeleg.

CHAEREA

Şi eu te rog. Şi crede că fapta-mi n-a ţintit
Ocara, ci iubirea m-a-mpins atîta.

THAIS

Ştiu,
Şi tocmai de aceea mă-ndemn să-ţi dau iertare.
Nu-s neînduplecată şi nici nepricepută
Să nu cunosc, Chaerea, puterea dragostei.

CHAEREA

Să mă trăsnească zeii de nu-mi eşti dragă, Thais !

PYTHIA

Stăpînă,-atunci, pe Pollux ! fereşte-te de el !

CHAEREA

N-aş îndrăzni.

PYTHIA

În tine nu m-aş încrede.

THAIS

Taci !

CHAEREA

Acum, te rog din suflet, m-ajută-n dorul meu ;
Doar ţie mă destăinui şi-n seama ta mă las :
Fii sprijinul meu, Thais, ajută-mă, te rog !
De nu mă-nsor cu fata aceasta, am să mor.

THAIS

Şi tatăl tău ?...

CHAEREA

Sînt sigur c-o să primească, numai
Să fie cetățeană.

THAIS

O clipă dacă vrei
Să mai aștepți, căci vine și fratele copilei.
S-a dus să cheme doica aici, care-a crescut-o.
Rămîi, să fii de față cînd o va recunoaște.

CHAEREA

Rămîn cu drag.

THAIS

Dar ce zici, decît să stăm la ușă,
Nu-i așteptăm mai bine în casă, pînă vin ?

CHAEREA

Ba o doresc din suflet.

PYTHIA

Vai, vai, ce faci, stăpînă ?!

THAIS

Dar ce vrei ?

PYTHIA

Auzi vorbă ! Cutezi să-l chemi în casă
Chiar după fapta-aceea ?

THAIS

Și de ce nu ?

PYTHIA

Ia seama :
Ne joacă altă festă.

THAIS

Fii bună și mai taci !

PYTHIA

Nu te-ai convins, îmi pare, că-i un neruşinat.

CHAEREA

Nu fac nimic, n-ai teamă.

PYTHIA

Te cred : nimic, Chaerea,
Cînd n-ai nimic în pază !

CHAEREA

Hai, Pythia, atunci
Păzeşte-mă tu însăţi.

PYTHIA

Nu ţin să te păzesc,
Nici nu ţi-aş da-n păstrare ceva. Să pici de-aici !

THAIS

Dar uite : se întoarce fratele fetei.

CHAEREA

Haidem
Degrabă-n casă, Thais ; să nu mă vadă-n stradă
Cu straiul meu.

THAIS

Dar ce e ? Ţi-o fi cumva ruşine ?

CHAEREA

Mult.

PYTHIA

Mult ! Ce fată mare !

THAIS

Hai, intră, te urmez.
Tu, Pythia, aşteaptă-l şi adu-ni-l pe Chremes.

SCENA III

PYTHIA, apoi CHREMES, SOPHRONA

PYTHIA

Ei ? Ce-mi scornește mintea acum ? În ce fel, oare,
Să pedepsesc mișelul ce ne-a făcut să-l credem
Pe-acesta ce nu este ?

CHREMES

(Sophronei)

Hai, doică, mai zoreşte
Un pic.

SOPHRONA

Zoresc.

CHREMES

Dar văd că nu prea ai spor la mers.

PYTHIA

Ai şi dat la iveală dovezile ?

CHREMES

Pe toate.

PYTHIA

Şi ce-a zis ? Le cunoaşte bătrîna ?

CHREMES

Fără greş.

PYTHIA

Mă bucur mult, căci fetei atîta grijă-i port !
Intraţi ; de multă vreme stăpîna mea v-aşteaptă.

(Singură.)

Dar iată-l pe cinstitul de Parmeno, ce-n tihnă,
Ce liniştit se plimbă ! Ah, să mă ierte zeii !

Chiar astăzi trag nădejde să-i dau un pic de furcă.
Întîi recunoştinţa copilei să-mi asigur ;
Pe urmă-i dau de lucru acestui ticălos.

SCENA IV

PARMENO, apoi PYTHIA

Mă-ntorc să văd ce face Chaerea-n casa asta.
De şi-a-mplinit tot planul cu bine,-atunci, pe zei !
Ce laude frumoase pe Parmeno l-aşteaptă !
Căci nu i-am fost doar sprijin în treburi de iubire,
Ce,-n tot, de-o curtezană avidă depindeau,
Ci-n palmă o fecioară, iubită lui, i-am pus,
Cu nici o osteneală sau cheltuieli, şi-aici
Stă cel mai mare merit din cîte am avut.
Şi i-am mai dat prilejul băiatului să afle
Şi firea şi purtarea acestor creaturi :
Din vreme să le ştie, mereu să le urască.
Cînd le-ntîlneşti afară, nimic nu vezi pe lume
Nici mai gătit ca ele, nici mai firesc ; şi fac
Pe gîngaşele masa cînd iau cu vreun ibovnic.
Dar să le vezi murdare, calice, nesătule,
Aşa cum sînt, acasă, cu cîtă lăcomie
Uscata pîine-o moaie în sosul din ajun...
Îl ocroteşti pe tînăr de-i spui acestea toate.

PYTHIA

(care a intrat mai înainte, aparte)

Mişelule, plăti-vei şi fapta, şi ce spui ;
N-ai să mai rîzi vreodată de noi nepedepsit !

(Tare, prefăcîndu-se că nu-l vede.)

O, zei ! Ce faptă monstruoasă ! Nefericit, sărman băiat !
Şi Parmeno e vinovatul c-aici l-aduse !

PARMENO

(aparte)

Ce să fie ?!

PYTHIA

(ca mai sus)

Ca să nu văd, căci, vai ! mi-e milă de dînsul, am fugit afară.
Cumplit exemplu vor să deie, şi-s neclintiţi.

PARMENO

(încet)

O, Iupiter !
Ce s-a-ntîmplat ? Pierdut sînt oare ! S-o-ntreb.

(Tare.)

Ce-i, Pythia ? Ce spui ?
Cu cine vor să dea exemplu ?

PYTHIA

Mişelule, mai şi întrebi ?!
Vrînd să ne-nşeli pe noi, pierdut-ai pe-acel sărman băiat pe care
Drept eunuc l-închipuiseşi.

PARMENO

Cum ? Ce s-a întîmplat ? Vorbeşte !

PYTHIA

Să-ţi spun : ştii tu că fata dată azi Thaisei e cetăţeană,
Şi al ei frate este unul dintre mai-marii din oraş ?

PARMENO

Habar nu am.

PYTHIA

Aşa e, totuşi. Acel mişel a necinstit-o,
Şi fratele aflînd de asta, cum e amarnic la mînie...

PARMENO

Ce i-a făcut ?

PYTHIA

...De prima dată așa ți l-a legat, burduf.

PARMENO

Vai, l-a legat ?

PYTHIA

Cum spun, cu toate că Thais îl ruga să-l ierte.

PARMENO

Se poate ?!

PYTHIA

Încă vrea să-i deie pedeapsa pentru adulter,
Ceea ce n-am văzut vreodată și nici nu vreau să văd.

PARMENO

Cutează
Chiar într-atîta ?

PYTHIA

Într-atîta ?

PARMENO

Ce, nu-i prea mare îndrăzneala ?
A fost învinuit vreodată de adulter bărbatul prins
La curtezane-acasă ?

PYTHIA

Nu știu.

PARMENO

Că nu știi, Pythia, îți spun
Și îți răsspun că-acela-i fiul stăpînului meu...

PYTHIA

Vai de mine !
Chiar el...

PARMENO

...Şi Thais să nu rabde să i se facă nici un rău.
Dar ce, să nu mă duc eu însumi acolo ?

PYTHIA

Parmeno, ia seama :
Nu ştiu dacă-l ajuţi, şi àstfel te pierzi tu însuţi ; ei sînt siguri
Că tu ai pus la cale totul.

PARMENO

Ce să mă fac, sărman de mine ?
Şi cum să mă descurc ?... Dar, iată, s-a-ntors bătrînul de la ţară.
Să-i spun, sau nu ? Să-i spun, pe Hercle, deşi de mine-are să fie
Destul de rău ! Dar se cuvine să-şi scape fiul.

PYTHIA

Ai dreptate.
Eu intru-aici. Tu povesteşte-i de-a fir-a-păr ce s-a-ntîmplat.

SCENA V

DEMEA (sau LACHES), PARMENO

DEMEA

Grozav e că am casa de ţară-aici, pe-aproape,
Căci nu mă plictiseşte nici cîmpul, nici oraşul.
Cînd nu-mi place-ntr-o parte, mă mut în cealaltă.
Dar nu e sclavul nostru acela ? Ba chiar el.
Ce-i Parmeno, pe cine aştepţi în faţa uşii ?

PARMENO

Ah, cine e ? Mă bucur că te-ai întors cu bine !

DEMEA

Pe cine-aştepţi ?

PARMENO

Vai ! Teama îmi leagă limba.

DEMEA

Ei,
Ce este ? De ce tremuri ! Şi ce-i pe-aici ? Vorbeşte !

PARMENO

În primul rînd, stăpîne, să fii încredinţat
Că-n cele petrecute eu n-am nici un amestec.

DEMEA

Dar ce e ?

PARMENO

Ai dreptate să-ntrebi cînd nu ţi-am spus
Nimic. Fiul cel mare al tău i-a cumpărat
Un eunuc acestei fiinţe.

DEMEA

Cui ?

PARMENO

Thaisei.

DEMEA

A *cumpărat* ! Vai ! Preţul ? Cît ?

PARMENO

Douăzeci de mine.

DEMEA

Vai !

PARMENO

Şi de-o cîntăreaţă s-a-ndrăgostit cel mic.

DEMEA

Îndrăgostit? Cum? Știe ce este-o curtezană?
Dar s-a întors acasă? Necaz după necaz!

PARMENO

Nu mă privi, stăpîne: nu eu l-am sfătuit.

DEMEA

Să nu-mi vorbești de tine! De-oi mai trăi, năpîrcă,
Am să te... Dar acuma, dă-i drumul, spune tot.

PARMENO

A fost condus la Thais în chip de eunuc.

DEMEA

De eunuc?

PARMENO

Da. Și-apoi, ca prins în adulter,
Au pus pe dînsul mîna și l-au legat.

DEMEA

Ah, mor!

PARMENO

Vezi ce-ndrăznețe-s niște femei!

DEMEA

Și n-a rămas
Nici o nenorocire pe care ai uitat
Să mi-o arăți?

PARMENO

Nici una.

DEMEA

Ce-aștept de nu dau buzna?

(Intră la Thais.)

PARMENO

(singur)

Nu mă-ndoiesc că toate acestea rău mi-or prinde ;
Dar nu puteam în alt fel să fac. Mă bucur numai
Că dumnealor, prin mine, le-o prinde şi mai rău ;
De mult bătrînul cată prilejul să le deie
O lecţie pe cinste ; şi, iată, l-a găsit !

SCENA VI

PYTHIA, PARMENO

PYTHIA

(ieşind de la Thais, aparte)

Pe Pollux jur că niciodată n-am petrecut mai mult ca astăzi,
Cînd l-am văzut dînd buzna-n casă, cuprins de spaimă, pe bătrîn !
Doar eu ştiam de ce se teme şi singură m-am veselit.

PARMENO

(aparte)

Dar asta ce mai e ?

PYTHIA

(aparte)

Şi-acum am ieşit cu Parmeno la vorbă.
Dar unde poate fi ?

PARMENO

(idem)

Pe mine mă cată.

PYTHIA

(idem)

Uite-l. Să m-apropii.

(Izbucneşte în ris.)

PARMENO

Ei, ce e ? Ce mai vrei, smintito ? De ce rîzi ?

(Pythia rîde şi mai tare.)

Iar începi ?

PYTHIA

Mă-nnăbuş

Rîzînd pe seama ta, sărmane !

PARMENO

Dar pentru ce ?

PYTHIA

Mai şi întrebi ?

N-am mai văzut şi, jur pe Pollux, n-am să mai văd alt prost ca tine !

De-aş fi eu meşteră să-nşirui ce-am petrecut pe seama ta !

Şi te crezusem de ispravă, om care simte ce-i vorbeşti.

Ce ? Trebuia să dai crezare poveştii mele dintr-o dată ?

Şi cugetai că nu ajunge ticăloşia ce-o făcuseşi

Cu tînărul, de-a fost nevoie să-l dai lui taică-su-n vileag ?

Gîndeşti cum s-a simţit băiatul cînd şi bătrînul l-a văzut

Împodobit cu straiu-acela ? Ei bine, ştii că eşti pierdut ?

PARMENO

Ce spui, netrebnico, acolo ? Minciună-a fost ? Şi tot mai rîzi ?

Plăcere-ţi face, ticăloaso, să îţi baţi joc de noi ?

PYTHIA

O, mult !

PARMENO

Rău o să-ţi pară.

PYTHIA

Nu mai spune !

PARMENO

Pe Hercle, ți-o plătesc!

PYTHIA

Te cred!

Eşti, totuşi, mulţumit pe ziua de azi, şi poate că mă ierţi.
Tu, însă, c-ai împins la rele pe-acel bezmetic, vei mînca
O scărmăneală bună, tocmai ca să dea astfel un exemplu.

PARMENO

S-a zis cu mine!

PYTHIA

E răsplata pentru credinţa ta! M-am dus.

PARMENO

Vai, am căzut chiar eu în cursă, ca şoarecele, şi-s pierdut.

SCENA VII

GNATHO, THRASO, PARMENO

GNATHO

Şi-acuma? Ce nădejdi, ce planuri aici ne-aduc? Ce gînd ai, Thraso?

THRASO

Eu? Vreau să mă întorc la Thais, să fac ce-mi porunceşte.

GNATHO

Cum?!

THRASO

Dar ce, nu s-a supus şi Hercul Omphalei[1]?

[1] Pentru că ucisese pe oaspetele său, Iftios, din ordinul lui Zeus, Hercule fu vîndut ca sclav Omphalei, regina Lydiei. Aceasta-l ţinu în robie timp de trei ani şi-l supuse la multe

GNATHO

Ah, exemplu-mi place!

(Aparte.)

Vedea-te-aș alintat pe creștet, cît mai degrabă, cu sandaua!

(Tare.)

Dar, iată, se deschide ușa.

THRASO

Ce zici de asta? Văd pe unul
Pe care încă nu-l văzusem. De ce cu-atîta grabă iese?

SCENA VIII

CHAEREA, PARMENO, GNATHO, THRASO

CHAEREA

O, dragii mei, să fie oare vreun om mai fericit ca mine?
Pe Hercle, nimeni! Zeii înșiși m-au sprijinit acum din toată
Puterea lor; într-o clipită m-au copleșit de fericire!

PARMENO

(aparte)

De ce se bucură?

CHAEREA

O, dragul meu Parmeno, împlinitorul,
Izvor al fericirii mele! Știi tu cît sînt de fericit?
Știi că Pamphila-i cetățeană?

PARMENO

Am auzit.

---

umilințe. Hercule trebuia să umble îmbrăcat în straie de femeie, să țeasă și să toarcă alături de sclave. Regina îi arunca vorbe de ocară, îmbrăcată în blana lui de leu. Hercule răbda toate jignirile.

CHAEREA

Că-a mea va fi ?

PARMENO

Sînt încîntat !

GNATHO

(către Thraso)

Auzi ce spune ?

CHAEREA

Şi-apoi de Phaedria mă bucur
Că-şi află liniştea-n iubire : o casă-acum cu toţii sîntem ;
S-a pus sub ocrotirea tatii chiar Thais : cu clienţi[1] cu tot
Ne aparţine nouă.

PARMENO

Este, deci, a lui Phaedria ?

CHAEREA

Nici vorbă !

PARMENO

Şi înc-o bucurie : iată-l pe militar zvîrlit afară.

CHAEREA

Mergi după frate-meu oriunde, du-i vestea !

PARMENO

Poate-o fi acasă.

(Iese.)

THRASO

Mai e vreo îndoială, Gnatho, că sînt pierdut fără speranţă ?

GNATHO

Nici o-ndoială, cred.

[1] În antichitatea romană, *clienţii* erau plebei fără drepturi depline, dependenţi de patronii lor.

CHAEREA

Pe cine să-l pomenesc întîi, să-l laud?
Pe el, care mi-a dat ideea? Pe mine, care-am îndrăznit?
Sau mai degrabă pe Fortuna[1], care-a condus măestru totul,
Sfîrșind doar într-o zi cu bine atît de însemnate lucruri?
Sau poate-nțelepciunea tatii, și bunătatea-i? Iupiter,
O, fă să dăinuie-acest bine!

SCENA IX

PHAEDRIA, CHAEREA, THRASO, GNATHO

PHAEDRIA

(intrînd, aparte)

O, zei! De necrezut îmi pare
Ce mi-a spus Parmeno acuma! Dar unde-i frate-meu?

CHAEREA

Aici!

PHAEDRIA

Sînt fericit!

CHAEREA

O cred. Dar, frate, pe Thais cel mai mult se cade
Să o iubim; în casa noastră ea ne aduse bucuria.

PHAEDRIA

Mi-o lauzi mie?

THRASO

(aparte)

Tot mai dragă îmi e de cînd mă tem c-aș pierde-o!
În tine mi-e speranța, Gnatho!

[1] Romanii zeificau unele noțiuni abstracte, pe care le personificau; *Fortuna* era Soarta.

GNATHO

Ce vrei să fac ?

THRASO

Prin rugăminți,
Sau pentru bani, să mă mai bucur de-a Thaisei bunăvoință !

GNATHO

E greu.

THRASO

Tu ești dibaci, știu bine. Cînd vrei — și izbutești.
De-o scoți
La capăt cum mi-e voia, cere-mi orice poftești, și-ți dau
pe loc.

GNATHO

E sigur ?

THRASO

Sigur, sigur !

GNATHO

Dacă voi izbuti : că ești sau nu
De față, casa-mi știi deschisă ; și să m-aștepte-un loc la masă
Mereu.

THRASO

Vor fi, îți dau cuvîntul !

GNATHO

La treabă deci !

PHAEDRIA

Pe cine-aud ?
A, Thraso !

THRASO

Te salut !

PHAEDRIA

Pesemne că n-ai habar ce s-a-ntîmplat
Pe-aici.

THRASO

Ba da.

PHAEDRIA

Şi cum se face că iar te mai arăţi ?...

THRASO

Mă bizui
Pe tine...

PHAEDRIA

Ştii cum să te bizui ? Ah, militarule,-ţi declar
Că dacă te mai prind în piaţă de-acum, oricît vei spune : „Caut
Pe cineva ; pe-aici mi-e calea", eşti mort !

GNATHO

Ah, nu e bine-aşa !

PHAEDRIA

Am zis...

GNATHO

Dar nu te cunoscusem atît de crud.

PHAEDRIA

...Şi-aşa rămîne !

GNATHO

O vorbă vreau să-ţi spun : m-ascultă. Apoi tu hotărăşti precum
Pofteşti.

CHAEREA

Să auzim.

GNATHO

Hai, Thraso, îndepărtează-te puţin.
În primul rînd, un singur lucru în minte-aş vrea să vă
rămînă :
Că tot ce fac aici e numai şi numai în folosul meu.
Ci dacă v-ar servi şi vouă, şi nu primiţi, e o prostie !

PHAEDRIA

Hai, spune, ce-i ?

GNATHO

Zic să-l îngădui pe Thraso ca rival.

PHAEDRIA

Ce face ?!

CHAEREA

Rival ?...

GNATHO

Gîndeşte-te. Pe Hercle ! îţi place, Phaedria, cu dînsa
Trai larg să duci (şi adevăru-i că după pofta inimii
Trăieşti), şi Thais e silită de pe la alţii să primească
Tot ce iubirea ta o costă ; iar tu n-ai cum să-i răsplăteşti.
Ori pentru asta nimeni nu e mai de folos, mai nimerit.
Întîi că e bogat, şi mînă ca el mai largă n-are nimeni.
E un năuc, un prost, o vită ce sforăie şi zi, şi noapte ;
Să nu te temi c-o să-l iubească. Şi-apoi îl dai cînd vrei afară.

PHAEDRIA

Ce facem ?

GNATHO

Şi... să ştii, e lucrul cel mai de seamă, după mine :
Pe nicăieri nu se petrece mai de minune ca la el.

CHAEREA

Nu cred să n-avem trebuinţă de omul ăsta.

PHAEDRIA

O, desigur!

GNATHO

Şi bine vă gîndiţi. Pe mine vă rog din suflet să mă luaţi
Părtaş cu voi: de multă vreme pe lîngă el mă-nvîrt.

PHAEDRIA

Te luăm.

CHAEREA

Chiar cu plăcere.

GNATHO

Pentru asta, Chaerea, Phaedria, pe mînă
Vi-l dau, tocaţi-l şi petreceţi pe banii lui.

CHAEREA

Fii liniştit.

PHAEDRIA

O merită.

GNATHO

Acuma, Thraso, poţi să te-apropii.

THRASO

Ei, cum stăm?

GNATHO

Cum? Ei habar n-aveau de tine. Dar cînd le-am arătat cum eşti,
Ce fapte-ai săvîrşit în viaţă, ce însuşiri ai, fără seamăn,
Am izbutit.

THRASO

Oh, foarte bine! Voi şti să-ţi mulţumesc din plin.
Nu mi s-a întîmplat vreodată să nu mă fac iubit de toţi.

GNATHO

Nu v-am spus eu că-ascunde-a-ntregii Atene eleganță-n el?

PHAEDRIA

Nimic nu uiți. Ieșiți pe-acolo.

CÎNTĂREȚUL DIN FLAUT

Cu bine, și aplaudați.